

nepriklausoma lietuva



Montrealis, 1970 m. lapkričio 25 d. Nr. 1224

LE JOURNAL INDEPENDANT LITUANIEN AU CANADA • EST. 1941 • THE INDEPENDENT LITHUANIAN NEWSPAPER IN CANADA

DIENOS TEMOMIS

Visiškai vienalytės bendruomenės aplamai negali būti. Ir primitiviausia Naujosios Gvinėjos džunglių kaimelio bendruomenė turi savo visuomeninius sluoksnius, ir Sovietų Sąjungos tariamai "be-klasė" visuomenė turi savo visuomenines pakopas, ir ypač Kanados arba JAV įvairialypė visuomenė yra ne kas kita, kaip daugiaspalvė, įvairiais požiūriais išsiskiriančių mozaika.

Ir lietuviškosios bendruomenės užsieniuose nėra vienalytės. Jos tokiomis nėra negali būti, nes juk ne vienodo sukirpimo žmonės jas sudaro. Lietuviškųjų bendruomenių skerspūvis yra iš tikrųjų margas. Štai, žvilgtelėkim vien tik į vieną lietuvišką bendruomenę — į Montrealio lietuvių, kurie savo sudėtimi ne daug kuo skiriasi nuo kitų lietuviškų telkinių šiaurinėje Amerikoje.

Turime čia dar senesniųjų lietuvių, atvykusių į Kanadą prieš pirmąjį pasaulinį karą. Turime nemažą būrį tų, kurie šitame krašte įsikūrė apie trisdešimtąsias metus, atseit, tų, kurie Lietuvą apleido dėl ekonominių sumetimų. Turime ir antrojo pasaulinio karo pabėgėlių, kurie išgyveno 1941 m. stalinistinių terorą Lietuvoje. Pagaliau turime ir jaunesniąją kartą, kuri jau šitame krašte užaugo, subrendo ir išsimokslino.

Tai būtų tik vienas būdas išskaidyti šią lietuvišką bendruomenę. Tačiau bendruomeninė skaida iš tikrųjų yra daug įvairesnė. Bendruomenėje juk rasiame visokių ekonominio pajėgumo žmonių, pradedant milijonierius be-kopiančių ir baigiant beturčiais, kartais ir iš bedarbio pašalpos gyvenančiais. Turime savo bendruomenėje dviem daktaratais pasipuošusių akademikų ir profesionalų, turime dar ir bėraščius. Turime įvairiausių politinių įsitikinimų, visokių polinkių, skirtingo religinio galvavimo lietuvių, kurie visi juk ir sudaro tą bendruomenę.

Aplamai kalbant, toji bendruomenė nėra dirbtinė, bet tikras ir gyvas organizmas, kuriam priklausomybė jaučia visi vietos lietuviai. Ne visi tą priklausomybę jaučia organizaciškai, ne visi ir solidarumo mokestį apsimoka, bet tam tikra prasme visi jie jaučiasi natūraliais bendruomenės nariais, nežiūrint tos didelės įvairovės narių tarpe.

Daug buvusių įtampų tarp įvairių bendruomenės sluoksnių laikas išdilino. Sakykime, šiandieną kokiam subuvime trisdešimtųjų metų ateivis prie vieno stalo susėdęs su "dipuku", puikiai susikalba, nors anksčiau toji bendra kalba buvo labai nelangvai pasie-

KANADA – KATILAS AR JUNGINYS?

Kanados federalinė vyriausybė paskyrė Karališkąją komisiją tyrinėti Kanados dvi kalbas ir dvi kultūras ir su tuo susijusius klausimus. Komisija savo tyrinėjimų išvadas skelbia atskiromis knygomis, o ketvirtasis komisijos pranešimo tomas nagrinėja "kitų tautybių kultūrinį įnašą".

Pastarasis tomas buvo pateiktas federaliniam parlamentui balandžio 15 d. Tame tome komisijos išreikštos rekomendacijos federalinės vyriausybės dabar svarstomos. Kaip ir kitus komisijos pranešimo tomas, taip ir ketvirtąjį tomą studijuoja Valstybės sekretoriaus departamentas, kurio valdininkai turės paruošti vyriausybės nuomonę kalbamais klausimais. Tai bus pirmasis žingsnis išvystyti gaires apie atskirų tautybių kultūrinį dalyvavimą Kanados visuomenėje. Tos gairės bus formuluotos bendruose pilietybinės politikos rėmuose.

Valstybės sekretoriaus departamentas labai pageidauja gauti atskirų tautybių nuomones, prieš galutinai nustatant politines gaires ir programą. Tai dalis dabartinės vyriausybės noro į viešąjį gyvenimą kiamą. Nebėra Montrealyje nė religinio antagonizmo, o tai jau aiškus pilietinės ir žmogiškos brandos bei tolerancijos požymis.

Tačiau negalime užmerkti akių prieš naujai besivystančią bendruomenės skaidą, kuri iššaukia nemažą nereikalingų, beprasmisčių ir net žalingų įtampų.

Va, jau eilė metų Montrealyje veikia Akademinis sambūris. Jo pavadinimas, gal būt, pernelyg pretenzingas, nes iš tiesų "akademinis" darbų jis niekad neatliko ir nė nebandė atlikti, bet jo nuopelnai prie geriausių norų negali būti paneigti. Jau nekalbant apie tokių akivaizdų sambūrio įnašą, kaip Krėvės vardo literatūros premijų skyrimą, sambūris bene pirmoje eilėje laikytinas Montrealio lietuvių bendruomenės šviesuomenės rezervu.

Pagrindinę Sambūrio narių dalį sudaro jaunosios ir vidurinėsios kartos žmonės, kurie jau šitame krašte subrendo ir išsimokslino. Ir iš sambūriečių tarpo juk turės ateiti — jau ir ateina — būsimieji bendruomenės vadai, mokyklų mokytojai, laikraščių bendradarbiai. Tai turėtų būti akivaizdus kiekvienam blaiviau galvojančiam. O ne kartą girdime tam Sambūriui paberiamų keistų ir iš tiesų sunkiai suprantamų priekaištų. "Naujiejį bajorai", "Sambūris nuo visuomenės atsiri-boja". Kokiu gi būdu "atsiri-boja", jei sambūris yra neat-skirijama tos pačios bendruomenės dalis?

Įtraukti pačius piliečius. Todėl departamentas skatino sušaukti eilę konferencijų: Toronte, Thunder Bay, Edmontone ir Winnipege. Ir skaitytojai prašomi savo nuomones išreikšti spaudoje arba per savo politinius atstovus.

REIKALINGI ŽINGSNIAI

Karališkajai komisijai buvo pastatytas uždavinys "rekomenduoti, kokie žingsniai reikalingi vystyti Kanados konfederaciją abiejų įkūrusių tautų sandraugos pagrindu, turint omenyje ir kitų tautybių indėlį Kanados kultūrai, ir kokiu būdu tas indėlis turėtų būti išsaugotas".

Komisija atmetė du kraštutinius požiūrius, siūlančius pamiršti kitas kultūras, kurios, esą, turėtų pasikeisti; komisija nė nesutiko suteikti kitom tautybėm oficialaus pripažinimo. Komisijos nuomone, Kanada yra kraštas su dviem kalbom ir dviem dominuojančiom kultūrom — prancūzų ir anglų, tačiau kitos skirtingos kultūros yra faktas, kuris turi būti pripažintas ir išsaugotas, nežiūrint to, kad joms ir nesuteiktinas oficialus pripažinimas.

VIENYBĖ SKIRTYBĖJE

Tautybių indėlis Kanados gyvenime, ypač per kalbų ir kultūrų sąlytį, turėtų reikštis aktyviai dalyvaujant prancūziškai ir angliškai kalbančių visuomenių bendruomeniniame gyvenime. Komisija mano, kad "kitos tautybės" iš tikrųjų tėra kultūrinės gru-

Jau ne vienus metus Montrealyje sėkmingai veikia šauliai. Jie sutraukė gražų būrį moterų ir vyrų, kurie dėvi savo uniformą, įsitaish savo vėliavą, rengia daug visokių parengimų, ir lietuviškąjį bendruomenės judėjimą palaiko gyvą. O kiek daug priekaištų ir net pašaipos tie šauliai susilaukia. Nejaugi su pagrindu? Niekas nieko juk neverčia dėvėti uniformas, dalyvauti šaudymo varžybose ir būti šauliais. Kiekvienas pasirenka toki veiklos pobūdį, kuris jam ar jai artimiausias ir suprantamiausias. O tų pačių šaulių indėlis bendruomeniniame darbe yra per daug akivaizdus, kad jį dar reikėtų įrodinėti.

Tesuminėjome du, atsitiktinai pasigriebtus pavyzdžius. O panašių atvejų yra daugiau. Jie ir sukuria tas bendruomenei visiškai nereikalingas įtampas. Bendruomenė juk būtų didelės pralaimėjimas, jei nebūtų Akademinio sambūrio, būtų akivaizdus nuostolis, jei nebebūtų nė šaulių.

Bendruomenės stiprybė kaip tik ir glūdi jos įvairybėje ir atskirų jos padalinių bei sluoksnių sąveikoje. rem

pės, kurios savo vietą susiranda angliškai ir prancūziškai kalbančiose bendruomenėse ir nesudaro vadinamosios "trečiosios jėgos", kuri, jos nuomone, teegzistuoja statistikose, bet nesudaro politinės realybės.

Ateiviams turi būti pasakyta, kad Kanada pripažįsta dvi oficialias kalbas ir turi dvi vyraujančias kultūras, iš kurių išsivystė dvi skirtingos visuomenės kanadiškojoje bendruomenėje. Kiekvienas ateivis privalo turėti galimybę naudotis savo natūraliomis ir pilietinėmis teisėmis vienoje iš tų dviejų visuomenių, nepriklausomai nuo jo tautinės kilmės ir gimtosios kalbos. Tie, kurie įsijungia į vieną iš tų dviejų visuomenių, neprivalo prarasti savo tapatybės, atsisakyti savo gimtosios kalbos ir kultūros.

Įsijungimas (integracija) nėra asimiliacija. Įsijungimas nereiškia, kad individas turi netekti savo tapatybės, savo pirminės kultūros ir gimtosios kalbos. Komisijos nariai mano, kad kelias įprasminti savo būti ateiviams yra per įsijungimą į vietos bendruomeninį gyvenimą, pasinaudojant jos institucijomis. Jie mano, kad ateiviai gali visiškai įsivientinti Kanados gyvenimo būdą, bet neatsisakyti savo kultūros ir kad Kanados atvira ir moderni visuomenė turėtų būti pajėgi skirtingus elementus sujungti į darnią sistemą, tuo būdu pasiekiant "vienybės skirtybėje".

VISAS

KETVIRTADALIS

Kanados visuomenės sudėtis turi savo istoriją. Pirmieji krašto gyventojai buvo indėnai ir eskimai. 17 a. atvyko prancūzų, vėliau anglų kolonistai. Jūs sekė kitos kilmės ateiviai. Pirmieji vokiečiai atvyko 17 a. pabaigoje, ukrainiečių imigracija prasidėjo 1891 m. 1901 m. skirtingos tautinės kilmės gyventojai jau sudarė 10 nuošimčių. Nuo 1901 iki 1914 metų trys milijonai ateivių atvyko į Kanadą, jų tarpe vokiečiai, skandinavai, rusai, italai,



Jaunimas laukia savo eilės atlikti programą Kanados Lietuvių dienoj Londone, Ont. St. Kero nuotr.

žydai, japonai, kiniečiai. Imigracija nebuvo labai stipri tarp abiejų pasaulinių karų, dalinai dėl to, kad imigracijos įstatymai buvo nukreipti prieš azijatus, tačiau 1931 m. daugiau kaip 18 nuoš. Kanados gyventojų jau buvo ne anglų arba prancūzų kilmės.

Daug ateivių į Kanadą atvyko po antrojo pasaulinio karo — daugiausiai britų, italų, vokiečių, olandų ir žydų. 1961 m. gyventojų surašymo duomenimis, ketvirtadalis Kanados gyventojų savo tautinę kilmę nurodė kitokią nei britų, prancūzų, indėnų arba eskimų. Didelė jų dalis buvo gimusi Kanadoje.

EKONOMINĖ DISKRIMINACIJA

Karališkoji komisija taip pat tyrinėjo, kokią vaidmenį ne britų arba prancūzų kilmės kanadiečiai vaidino krašto ekonominiame, politiniame ir visuomeniniame gy-

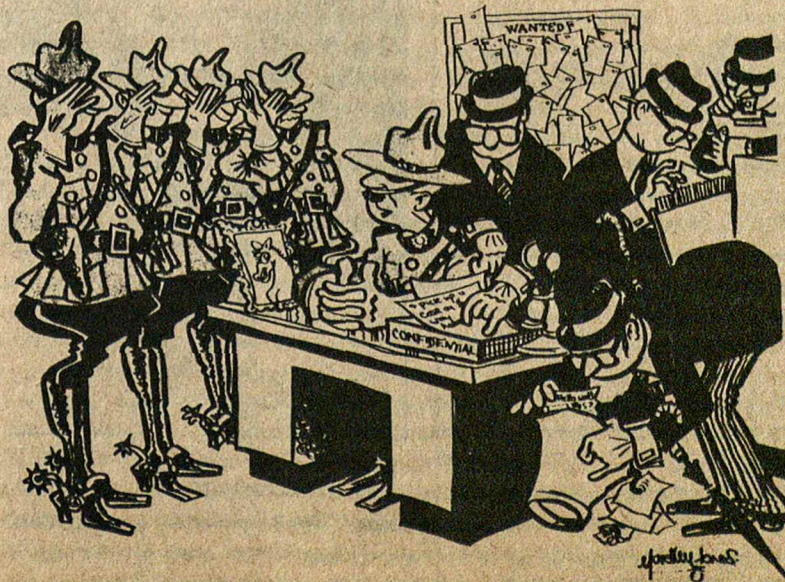
venime. Komisija patiekė dvi rekomendacijas dėl diskriminacijos, kurios turėtų užtikrinti vienodas galimybes visiems ekonominiame ir politiniame gyvenime.

Komisija nepateikė jokių rekomendacijų visuomeninėje — socialinėje plotmėje. Nors ateiviai visą laiką jaučia spaudimą prisitaikyti prie šio krašto ekonominės, politinės ir juridinės struktūros, visuomenė yra pakanti tokiose gyvenimo srityse, kaip šeima, religinės pažiūros ir praktika, socialinės ir kultūrinės draugijos.

Ne britų ar prancūzų kilmės Kanados gyventojai priklauso įvairiems socialiniams sluoksniams ir jie užsiima įvairiais verslais, bet tautinė kilmė vis dėlto turi ryšio su individo vieta ekonominiuose struktūroje. Taip pat pastebimas skirtumas tarp atskirų tautybių vidutinių pajamų ir užsiėmimų. Ekonominę padėtį nulemia visa eilė veiksnių, kaip įsikūrimo pobūdis, imigracijos laikas, profesija, tautinės savybės, diskriminacija ir kalbiniai sunkumai. Kartais manoma, kad svarbiausias veiksnys yra diskriminacija, tačiau ji dažnai reiškiasi netiesiogiai, paslėptai, ir ją sunku tiksliai įvertinti.

Komisija nurodo, kad Kanadoje būta tam tikros juridinės diskriminacijos. Jos aukomis pirmoje eilėje buvo azijatai Britų Kolumbijoje, kur jie neturėjo teisės rinkti ir buvo išjungti iš kai kurių profesijų bei verslų. Antrojo pas. karo metu buvo diskri-

(keliamo į 3 psl.)



"Ir nepamirškite man tuoj pranešti, jei pastebėsit vyriausybės agentus tikrinant mūsų veiklą..."

PANORAMA

MARKSISTAS PREZIDENTAS

Pirmasis marksistas, kuris laisvais rinkimais buvo išrinktas būti valstybės galva lapkričio 3 d. perėmė pareigas. Tai — naujasis Čilės prezidentas Allende.

Jis sudarė koalicinę vad. "liaudies fronto" vyriausybę, kurioje yra 4 socialistai ir 3 komunistai. Iš narių kabinete marksistai ir ne marksistai pasiskirsto maždaug per pus. Valdyti naująją vyriausybę nebus lengva, nes koalicinės partijos parlamente neturi daugumos. Todėl jis su stipriausia Čilės parlamentarine partija krikščionimis demokratams sutarė bendradar-

biauti. Jis už jų paramą parlamente pravedė konstitucijos papildymą, kuriuo garantuojama partijų ir spaudos laisvė, be to, užtikrinama, kad nebus pakeista tvarka kariuomenėje, policijoje, švietime.

Radikaliausias Allendės priešrinkiminių reikalavimų buvo suvalstybinti vario, geležies rūdos, salietros kasyklas, bankus ir monopolius. Iš tiesų tai buvo ir krikščionių demokratų partijos reikalavimas, kuris ir kituos Pietų Amerikos kraštuose yra keliamas.

Sunkiausiai įgyvendinamas bus Allendės pažadas pakelti algas tarp 30 ir 70 nuoš. ir

300 tūkstančių Čilės bedarbių parūpinti darbo. Šitų pažadų neištesėjimas naujam prezidentui gali kaštuoti kairiųjų partijų nepasitikėjimą.

PO RINKIMŲ

"Sakoma, kad gyvename Spiro Agnews metus, išgyvename dešiniųjų politinį spaudimą. Bet jeigu gerame sename Ohio gubernatoriui bus išrinktas liberalus demokratas kaip aš ir jeigu dar dvejose valstijose panašiai bus renkama, Agnew iš tikrųjų nebegalės nustatyti ateities"

Prieš rinkimus taip tarė John Gilligan — ir jis buvo išrinktas. Respublikonai rinkimuose neteko 11 gubernatorių ir devynių vietų atstovų rūmuose. JAV tai jau beveik taisyklė, kad tarpiniuose rinkimuose pralaimi toji partija, kurios atstovas tuo metu sėdi Baltuosiuose rūmuose.

Tuo respublikonai, žinoma, gali pasiguosti, tačiau dvi aplinkybės jų nuotakas gali truputį drumsti. 1962 m. tarpiniuose rinkimuose J. F. Kennedžio demokratai pravedė 4 savo žmones į senatūrus, išlaikė visus buvusius demokratiškus gubernatorius ir tik atstovų rūmuose neteko 4 mandatų. Be to, prezidentai tarpinius rinkimus paprastai stebėdavo iš Baltųjų rūmų atokos, aktyviai nesikišdavo į rinkiminę kampaniją. O Niksonas su Spiro labai aktyviai dalyvavo priešrinkiminėje veikloje, aplankė net 22 valstijas, kalbėjo, dalyvavo susirinkimuose, žodžiu, verbavo už save ir savo partiją.

Niksonas ypač tikėjosi savo partiją įtvirtinti pietinėse valstijose — jų balsai 1968 m. jį juk ir įgalino apsigyventi Baltuosiuose rūmuose. Tačiau demokratai pietuose visur, išskyrus Tennessee, laimėjo. Svarbiausias Niksono pastangų tikslas buvo senate sudaryti respublikonų daugumą. Tris demokratų senatose iš tikrųjų pakeitė trys Niksono ir Agnew remiami nauji senatoriai, jų tarpe ir kraštutinės konservatorių partijos atstovas, dešiniųjų populiarus mandarinas James Buckley, žinomas savo reakingomis pažiūromis. Nuo 1940 m. tai pirmas trečiosios partijos senatorius Vašingtone.

Partinė priklausomybė JAV senate nėra svarbiausias požymys nustatyti, ar Niksonas turi senatę daugumą. Yra juk ir konservatyvių demokratų, kurie remia Niksono "kietos rankos", "istatymų ir tvarkos" politiką, yra ir liberalių respublikonų, kurie yra akivaizdūs spironiksoniškos politinės laikysenos priešininkai. Ir balsavimai senate paprastai vyksta ne partinės drausmės rūmuose.

Išskaitiejuoti šitą realistišką JAV senato pasiskirstymą



The Guardian, London

Taip Londono "The Guardian" karikatūristas suprato pastaruosius rinkimus JAV. Įrašas ant Niksono pirštinės: "Baimės politika".

pagal konservatyvią-liberalią poliarizaciją nėra labai paprasta. Ne visais klausimais senatoriai vienodai balsuoja. Tačiau politiniai stebėtojai neabejoja, kad Niksonas savo tikrą šalininkų daugumą senate neturi, jame vis dėlto vyrauja vadinamieji liberališki senatoriai.

Tom Wicker "The New York Times" komentodamas Niksono priešrinkimines pastangas, rašė: "Prezidento nauda geriausiu atveju galėtų pasakyti, kad be jo respublikonams būtų dar blogiau sekęsi. Bet to ir įrodyti neįmanoma". E. Ilinis

PASMERKĖ GROBIKUS

Jungtinių Tautų pilnaties juridinis komitetas "be jokių išimčių" pasmerkė bet kokio pobūdžio lėktuvų grobimą ir kitokius veiksmus, kurie trukdo civilinį oro susisiektumą.

Komitetas reikalavo, kad visos valstybės baustų asmenis, kurie tokius nusikaltimus daro. Jeigu atskiros valstybės nenorėtų lėktuvų grobikų traukti teismo atsakomybės, jos turėtų juos išduoti toms valstybėms, kur tokie grobimai buvo padaryti.

Rezoliuciją pasiūlė Filipinai ir Olandija. Sovietų atstovas reikalavo kuo griežtesnės rezoliucijos. Rezoliucija buvo priimta 99 balsais, 10 valstybių nebalsavo.

A. BRAZINSKAS — PENKIOLIKMETIS

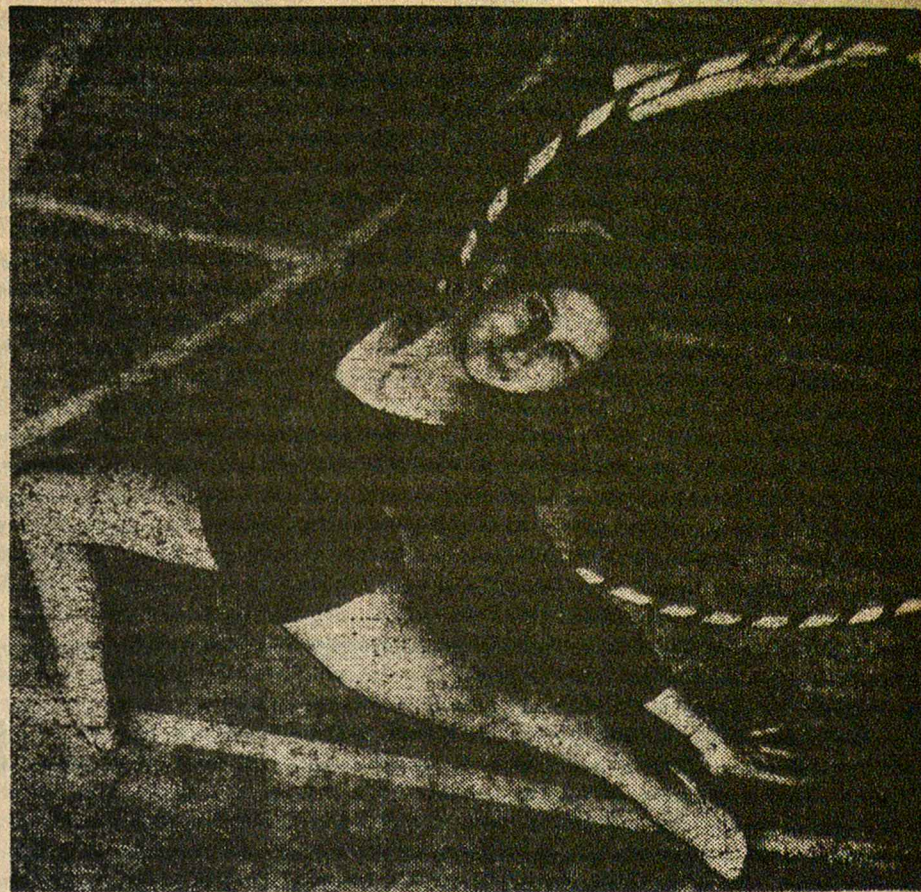
Pasikalbėjimas su "Dirvos" korespondente Vlko pirm. dr. J. K. Valiūnas be kita ko, pareiškė:

"Mes esame painformuoti teisininkų iš Turkijos, jog rusai stengiasi įvairiais būdais įrodyti, kad Brazinskai yra kriminaliniai nusikaltėliai. Tas, žinoma, juokinga žinant, kad Brazinskai 1947 m. su žmona buvo ištremti iš Lietuvos už tai, kad pagelbėjo partizanams. Jo sūnus dabar tėra tik 15 metų, ne 18-ka, kaip buvo skelbta. Jų bylos sprendimas gali būti ilgas ir brangus".

PASKOLOS LAKŠTAI

Praeitą savaitę Kvebeko provincija išleido 60 milijonų vertės paskolos lakštų. Už 6 metų termino lakštus mokama 9,25 nuoš. dividendu. 25 metų termino lakštai buvo pasiūlyti 98,25 nuoš. kursu

Gracijų čempionatas



Lietuvos meninės gimnastikos čempionatą šįmet antrą kartą iš eilės iškovojo Vilniaus moksleivė L. Leonaitė. Sidabro medalį gavo V. Ponomariova, o bronzos medalį — vilnietė moksleivė Ina Rutkauskaitė. Visos laimėtojos buvo treniruojamos buvusios žinomos gimnastės L. Vandzinskaitės-Kubilienės.

Čempionate dalyvavo 30 geriausių tos srities sportininkų iš Vilniaus, Kauno ir Panevėžio. Čempionatas buvo prarastas Vilkaviškio vidurinės mokyklos sporto salėje.

Č. Montvilos nuotraukoje Lietuvos meninės gimnastikos čempionė Liuda Leonaitė atlieka pratimus su lanku.

su 9,69 nuoš. metinėmis palūkanomis. Visi paskolos lakštai buvo parduoti per vieną dieną.

Montrealio miestas prieš dvi savaites išleido 40 milijonų dolerių paskolos lakštų, kurie buvo tuoj parduoti.

APKARPOMAS ŠVIETIMAS?

Kvebeko švietimo ministras Guy Saint-Pierre pareiškė, kad provincijos švietimo biudžetas bus sumažintas.

Šiuo metu beveik 29 nuoš. provincijos biudžeto išleidžiama švietimui. Pasak ministro, tai esą per daug. Siekiama nuošimtį sumažinti iki dešimties.

LIBERALAI LAIMĖJO

Papildomuosiuose rinkimuose į Kanados federalinį parlamentą du mandatus Kvebeko provincijoje laimėjo liberalai.

Frontenace liberalas L. Corroveau nugalėjo kreditistus, kurie toje apylinkėje dominavo nuo 1962 m. Labellėje

M. Dupras padidino liberalų daugumą iki 7800 balsų. Papildomuosiuose rinkimuose Manitoboje laimėjo 27 m. amžiaus konservatorius J. Murta.

Dabar Otavos parlamente yra 154 liberalai, 73 konservatoriai, 23 naujieji demokratai ir 13 kreditistų.

NAUJOS KNYGOS

Lietuvoje išleistos Vakarų rašytojų knygos: A. Maurois "Labą vakarą, brangioji!", 25,000 egz. tiražu, ir dar prieškariniais metais Prano Mašioti išverstas H. Wells romanas "Pirmieji žmonės mėnulyje". Šios knygos tiražas 15,000 egz.

Vilniuje taip pat išleistos dvi neįprastos savo turiniu knygos. Tai Vyt. Norbuto fantastinė apysaka "Nemirtingumo lygtis" apie 26 amžiaus mokslą, techniką ir nuotykių knygą Romano Klimo "Vaiduoklių mokykla". Pastaroji verstinė. E

R.J. IŠGANAITIS, BA, BCL

ADVOKATAS BIEGA, BEAUREGARD, VALADE & IŠGANAITIS
INSURANCE EXCHANGE BUILDING
276 ST. JAMES ST. WEST - SUITE 525
MONTREAL 126.
Tel: 842-1126, namų 674-7038

DR. A.S. POPIERAITIS

B.A., M.D., C.M., M.Sc., L.M.C.C., F.R.C.S.(c).
CHIRURGINĖ PRAKTIKA KREIPTIS Tel. 931-3275
SEAFORTH MEDICAL BUILDING
3550 Cote Des Neiges Rd., Suite 720.

Dr. E. ANDRUKAITIS

832 St. Joseph Blvd. E.
(kampus St. André).
TEL. 522-7236.

Dr. J. MALIŠKA

Dantų gydytojas

1440 St. CATHERINE Street W.,
Room 600
Tel: 866-8235, namų 488-8528.

DR. A.O. JAUGELIENĖ

Dantų gydytoja

1410 Guy St. pirmas aukštas
11-12 kambarys.
Tel. 932-6662; namų 737-9681.

Dr. V. GIRIUNIENĖ

Dantų gydytoja

5330 L'Assomption Blvd.
Tel. 255-3535.

ADVOKATAS

Suite 205

J.P. Miller, B.A., B.C.L.

168 Notre Dame St. E.
Tel: 866-2063; 866-2064.

NOTARAS

Sun Life Building
Suite 2001
Tel. 866-1359

JUOZAS GRAŽYS

KAILIŲ SIUVĖJAS

• Siuvu ir parduodu
• Taisau ir remodeluoju
• Vasaros laike saugojimas
(Storage)
6396 Bannantyne Ave. Verdun, Montreal
Tel. 767-6183.

BERNARD K. SCHNEIDER, B.A., B.C.L. ADVOKATAS

PHONE 871-1224
RES. 486-3361

DORCHESTER TOWERS
555 DORCHESTER BLVD. W.
SUITE 1616

MONTREAL 128, QUE.

Keating FORD Sales Limited
4475 BANNANTYNE AVE.
VERDUN, QUE.
Nauji ir naudoti automobiliai garantuoti nuo 1 iki 5 metų

TEL: 769-8831
Namų 366-2548
PINTO MAVERICK TORINO
Sales Manager
Leo Gureckas

LITAS
MONTREALIO LIETUVIŲ KREDITO UNIJA
MOKA UŽ:
EINAMASIAS 5-ias 5.0%
ŠĖRUS (numatyta) 6.0%
TAUPOMASIAS 5-ias 6.5%
TERM.IND. 1-metams 7.25%
TERM.IND. 2 " 7.75%
TERM.IND. 3 " 8.00%
Nemokamas gyvybės draudimas
iki \$2,000 šerų sumos.

ADRESAS: 1465 De Seve Street
Montreal 205, Que.
TEL. 766-5827.
DUODA PASKOLAS:
(Išskaitant nario gyvybės apdraudą
iki \$10,000 paskolos sumos)
ASMENINES, čekių kredito ir nekiln.
turto (rezidenc. nuosavybių) iš 9%
INVESTACINES pagal jų rūšį nuo
9.5% iki 12%.
TERMINUI suėjus paskolos atnauji-
namos iš tuo metu galiojančio palū-
kanų procento.

KASOS VALANDOS: 1465 De Seve St., sekma-
dieniais nuo 10:30 iki 12:30 val. Darbo dienomis
nuo 10 iki 3 val. kasdien, išskiriant šeštadienius.
Vakaraš - trečiadieniais ir penktadieniais nuo 7
iki 9 val.
3907 Rosemount Blvd., tel. 722-3545. Diena-penk-
tadieniais nuo 1 iki 6 val. Vakaraš - pirmadieniais,
trečiadieniais ir penktadieniais nuo 7 iki 9 val.
Sekmadieniais nedirbama vasarą nuo birželio 15 d.
iki rugsėjo 15 d. ir per visus ilguosius savaitgalius

MONTREAL ENTERPRISES Reg'd.
DRAUDIMO AGENTŪRA
4095 — 35th Avenue, Montreal, 409.
Albertas NORKELIŪNAS, B.A. C.S.C., I.B.
KOMERCINIO, PRIVATAUSTURTO, AUTOMOBILIŲ, ATSAKOMYBĖS, GYVYBĖS DRAUDIMAS

TEL: 727-3120
NAMŲ 376-3781

IR GERAI, IR BLOGAI... nuomonės, laišakai, atgarsiai

SIULO ETNINIŲ GRUPIŲ APSIJUNGIMĄ

Tur būt, Kanados federalinės valdžios indėnų ir šiaurinių teritorijų reikalų ministro Jean Chretien pasakymo paskatintas, kad Kanada nenori būti tautų tirpinimo katilu, Londono Western Ontario universiteto profesorius dr. R. R. Roth pasiūlė etninėms grupėms apsiungti ir Kanadoje sudaryti trečiąjį kultūrinių jėgų centrą.

Profesorius nesutiko su vadinamuoju B-B raportu dėl dviejų kultūrų Kanadoje. Pagal to raporto sugestiją visi kanadiečiai turėtų būti irikuoti į anglų ar prancūzų kultūras.

Kanadoje gyvena etninių grupių žmonės dažnai neparodo ar net neišdrįsta viešai ir tvirtai išreikšti save ir pabrėžti savo kultūrinės veiklos naudingumą ir reikalingumą Kanadai. Atėjo laikas parodyti ir vertinti etninių grupių kultūrinės jėgos ir įnašą šiam kraštui. Todėl reiktų sušaukti Kanados etninių grupių kongresą ir pasistengti, kad ir "trečiasis balsas" būtų išgirstas ir pripažintas.

Susirinkime, kuriame prof. R. R. Roth kalbėjo, priimtos net šešios rezolucijos dėl etninių grupių "trečiojo balso" kongreso. Šių rezoliucijų nuorašai išsiuntinėti visų etninių grupių valdyboms bei organizacijoms. L. E-tas

KALBA

Daug ginčijamasi dėl kai kurių lietuviškų pavardžių rašymo. Tas pats teko pastebėti ir mūsų spaudoje, vienur rašoma vienaip, kitur tos pačios pavardės – kitaip.

Kaip rašyti šias pavardes: vyras Starkus, žmona Starkuvienė ar Starkienė? Staškus, Staškuvienė ar Staškienė? Stankus, Stankuvienė ar Stankienė? Grinius, Griniuvienė ar Grinienė? Ir kodėl?

Kaip tuo reikalu pasisako mūsų kalbininkai? Parašykite apie tai NL savaitraštyje – Kalbos skyriuje. J. Kručas

Prlerašas. Kalbininkų NL redakcijoje, deja, neturime, tačiau manome, kad įprastos lietuvių kalbos pavardžių darybos normos reikalauja Starkaus žmoną vadinti Starkuvienė, o Starkio – Starkienė. Lygiai taip pat Starkaus duktė būtų vadinama Starkute, o Starkio – Starkyte. Arba: Staškus, Staškuvienė, Staškutė, bet Staškys, Staškienė, Staškytė.

Antra vertus, pavardės ir vardai vis dėlto yra labai individualūs dalykai. Jei Stankaus žmona rašosi Stankienė, ji, matyt, nori taip, o ne kitaip vadintis ir, gal būt, nederėtų dėl to ginčytis arba ją verst vadintis taip, kaip jai nepatinka.

Iš tikrųjų būtų idomu, jei vienas mūsų kalbos žinovų smulkiau šitą klausimą panagrinėtų. Red.

CITATOS

KONKURSAMS SUNAUDOTI BENDRADARBIAI

"Drauge" lapkričio 11 d. išspausdintame vaikų skyriuje "Tėvynės žvaigždutė" yra tokia padėka:

"Viena ponis atsiuntė Tėvynės Žvaigždutei 20 dol. Visų bendradarbių vardu nuoširdus ačiū. Jie bus sunaudoti konkursams. Redaktorius".

BEPROTIŠKA KARUSELĖ

Praeitą vasarą Amerikoje viešėjusi Lietuvos poetė Violeta Palčinskaitė "Gimtajame krašte" rugsėjo 24 d. patiekė savo kelionės įspūdžių:

"Sakyčiau, tai beprotiška, skriejanti spalvų, kvapų ir reginių karuselė. Kai iš pavasariško Vilniaus nusileidau triukšmingan Niujorko Kennedyo aerouostan, išsyk pagavau tas begalinis judėjimas, išuko

į mums neįprastą kasdieninio gyvenimo ritmą...

"Niujorkas, tur būt, unikalus pasaulio miestas, kuriame telpa tiek kontrastų, pradedant ištaigingu Rokfelerio centru ir baigiant maistujančiais hipių ir negrų kvartalais bei priemiesčių šiukšlynais ir bombų landynėmis. Didžiulis kontrastas tarp įstabių kultūros lobių, bibliotekų, muziejų, vertingų Brodvėjaus teatrų ir pornografinės. Daug spindesio ir skurdo. Žinoma, negali nestebinti tas tipiškas amerikinis gyvenimo būdas, taip besiskiriantis nuo europinio. Ypač nuo mūsų, tarybinio...

"Pokalbiai buvo turiningi ir dalykiški. Visus, ypač rašančius žmones, labai nustebino faktas, jog aš gyvenau tik iš literatūrinio darbo. Jiems tai atrodė neįtikėtina ir neįsivaizduojama, nes daugumai jų tenka dirbti su literatūra visiškai nesusietą darbą fabrikuose ar kontorose, ir kurybai, rašymui telieka mažas laisvalaikis...

"Suprantama, negali nejudinti naujas, visiškai kitiškas, anksčiau nepažintas pasaulis, anksčiau nematyti miestai ir nesutikti žmonės. Sukaupti įspūdžiai, susitikimai kelia minčių ir įvairiausių jausmų. Amerikoje, kai pažvelgdavau žemėlapiu, toks mažutis taškelis didžiuliame pasaulyje atrodė mūsų brangi Lietuva. Kur bekeliatum, namų ilgesys prie žemės rėša. Tokia baisi Atlanto drėgmė, beprotiška, alpi kaitra Niujorke, kad neužiom pradėd galvoti apie namus ir Lietuvą, tą mažutę ramią prielauką. Šis nostalgiskas ilgesys lydėjo mane visoje kelionėje. Kai atsiduri toli nuo namų, iš šalies žvelgi į tai, ką palikai, kažkaip viską iš naujo pvertinti, perkainoti, mintys sustoja ties tuo,

dėl ko kartais per nuolatinį dienų skubėjimą anksčiau ir nesusimąstai. Gal būtų, visai tai bus impulsas naujiems eilėraščiams".

KATILAS AR JUNGINYS?

(atkelta iš 1 psl.)

minuojama prieš japonų kilmės gyventojus, buvo konfiskuojamas jų turtas, jie buvo ištremti iš pajūrio sričių; daug jų buvo repatriuoti į Japoniją po karo.

Vėliau diskriminuojantieji įstatymai nebebuvo leidžiami, matyt, dėl to, kad patys Kanados imigracijos įstatymai buvo diskriminacinio pobūdžio. 1966 m. liepos mėn. paskelbtos naujos imigracijos taisyklės padėti pakeitė, ir imigracijoje nebebuvo taikoma diskriminacija dėl geografinės ar tautinės kilmės.

Kai kurios grupės jautė diskriminaciją įdarbinime, nebuvo pakeliamos pareigos, gaudavo žemesnius atlyginimus, nebūdavo priimamos į mokyklas. Negrai, aziatai ir žydai labiausiai jautė šios rūšies diskriminaciją, tačiau visų grupių naujieji ateiviai, neišjungiant nė britų, taip pat buvo jos aukomis.

SKATINIMAS AR SLOPINIMAS?

Ekonominė diskriminacijos išdava ne kiekvienoje grupėje vienodai pasireiškia. Kai kurios grupės diskriminacija, atrodo, paskatina pasiekti pažymėtinų laimėjimų, kai tuo tarpu kitos grupės diskriminacijos yra ekonomiškai užslopinamos.

Kokios bebūtų diskriminacijos pasėkos pačiai grupei, komisija mano, kad diskriminacija visuomet yra kenksminga individui ir visuomenei, kurioje jos gyvena. "Kraštas, kaip Kanada, privalo pripažinti skirtynes vienybėje, būti dosni ir netoleruoti jokios diskriminacijos formos".

Komisija rekomenduoja, kad visos provincijos išleistų įstatymus, draudžiančius diskriminaciją įdarbinimo ir butų srityje, kad tokie įstatymai būtų privalomi provin-

cijos vyriausybėms ir įstai-goms ir kad provincijos paskirtų valdininkus administruoti žmogaus teisių įstatymus.

Penkios provincijos panašius įstatymus jau turi: Alberta, Ontario, Naujasis Brunsvikas, Nova Skotija ir Manitoba. Manitobos žmogaus teisių įstatymas įsigaliojo 1970 m. rugpjūčio 13 d. Keturiose provincijose įstatymai rekomendacijoms neatitinka. Britų Kolumbija turi įstatymus, bet jie toje provincijoje nėra privalomi. Trijose provincijose nėra tam reikalui paskirtų valdininkų. Prince Edward saloje žmogaus teisių įstatymas administruojamas darbo departamento, Kvebeke ir Saskatčevane – prokuratūros. Newfoundlandėje žmogaus teisių kodeksas 1969 m. buvo paskelbtas, bet įstatymas dar neišleistas.

Komisijos nariai sutinka, kad įstatymai dar nepašalina diskriminacijos. Ją draudžiantieji įstatymai jos neišnaikina, bet diskriminaciją nustumia į pogrindį. Be to, kai kurios diskriminacijos formos yra per daug subtilios, kad jas galima būtų įstatymais kontroliuoti, bet tokios diskriminacijos aukos nuo jos kartais labai nukentčia. (Canadian Scene)

PRASIDĖJO

TEISMO PROCESAS

Fort Benninge, Ga., JAV, prasidėjo karo teismo procesas prieš JAV kariuomenės leitenantą William Calley, Jr. Jis kaltinamas nužudęs 102 vietnamiečius civilius gyventojus My Lai kaime. Kuopos vadas kapitonas Ernest Medina kaltinamas atsakingumu už nužudymą.

Proceso pradžioje buvo apklausinėjami kareiviai, dalyva-

vę tame žygyje. Liudininkai tvirtino, kad kareiviai į kaimą įžengė šaudydami, nors į juos nebuvo šaudoma.

Procesas tebesitęsia.

DARBAMS Į KAZACHIJĄ?

Lietuviai vėl gabenami darbams į Sovietiją – tai matyti iš spalio 15 d. "Tiesoje" paskelbtos žinios apie tai, jog "kviečiami" darbininkai į Kazachijos statybos darbus, Archangelosko srities ir Karelijos autonominės srities pramonę. Taip pat registruojamos šeimos, norinčios 1971 metais persikelti į Kazachijos sovchozus.

Tų tariamų savanorių registracija vyksta Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose ir Panevėžyje. E

BALTIEČŲ VETERANŲ KONFERENCIJA

Spalio 23 d. Vašingtone įvyko baltiečių veteranų organizacijų vadovybių išeivijoje konferencija. Lietuvių veteranų sąjungą "Ramovė" atstovavo prof. gen. S. Dirmantas, K. Dabulevičius, K. Oželis ir E. Vengiauskas. Latvių atstovavo "Daugavas vanagi" organizacija, o estų – "Estijos išlaisvinimo legionas".

Konferencijoje buvo svarstomi įvairūs veteranams idomūs klausimai, priimtos rezolucijos, pasiųstos telegramos Nixonui ir Agnew. Konferencijai pasibaigus, baltiečių veteranų organizacijų atstovai buvo priimti JAV užsieny reikalų ministerijos Rytų Europos reikalų referento Martin. Be to, buvo aplankyti "Amerikos balso" radijo lietuvių, latvių ir estų kalbų skyriai. "Ramovės" atstovai buvo priimti ir Lietuvos atstovo J. Kajecko.

APSIDRAUSKI!
ADAMONIS INSURANCE AGENCY, INC.
SAVARANKIŠKAS AGENTAS
P. ADAMONIS
Chartered Insurance Broker
Su teise dirbti QUEBEC'O ir ONTARIO provincijose
3907 A Rosemont Blvd., Montreal 408, P.Q. Tel. 722-3545
Sėkr. M. Arlauskaitė, tel. 722-3986.

STEFANIJA RŪKIENĖ

VERGIJOS KRYŽKELIUOSE

SKRIAUDŽIAME ARKLIUKUS

Vakare pasikalbų su Stupeliu. Jis taip pat visai neturi ko valgyti. Stupelis sužinojo, kad Didžiosios Galkos kolchozas sušaldė rūsyje bulves. Dabar tas bulves veža į mišką ir šeria arkliams. Nutarėme bulvių pasiskolinti iš arkliukų ir taip gintis nuo bado. Vis geriau, negu nieko. Susiradome lietuvių tremtinį iš Galkos ir iš jo sužinojome, kur laikomos bulvės. Tuojau nueiname ir parsinešam vakarienei. Virtuvėje bulves nuplaukame šaltu vandeniu ir greičiausiai dedame jas ant ugnies. Mažai dubenėlių telpa ant krosnelių, bet dauguma jau išsivirė, tai lengvai susirandame ir mes laisvą krosnelės gabaliuką. Kurstome pečiuką, kad mūsų bulvės greičiau užvirtų, nes sušaldytos išvirusios būna daug skanesnės. Išsivirėm ir valgomė ir mes, kaip kiti darbininkai. Būtų labai skanu, jei turėtum druskos užsibarstyti.

Taip ir išgyvenau, sušalusiomis bulvėmis maitindamas tris mėnesius. Pavalgau, skauda skilvį ir visą kūną riečia krūvon, o seilės iš burnos žliaukia nesulaukiamai. Stupeliui irgi skauda pilvą ir bėga seilės. Grįžęs kaiman jis tuojau mirė, o aš išlikau gyva, bet skilvį sugadinau visam gyvenimui. Tuojau pasimirė ir Stupelio anūkėlis, kuris kartu su seneliu išsiė Malinovkos kapinėse.

Pasišneku su šlavėja. Ji gana simpatiška moterėlė, vargo bitė, tai atjaucia ir kitus vargšus. Ji man pasakė, kad daug kas ją prašo sulopyti darbo drabužius arba net pasiūti kelnes iš maišo, bet ji visiems patarnauti nespėjanti. Pasiteiravo, ar aš mokėsi sukirpti kelnes. Jai atsakiau, kad tokius menkniekius puikliausiai moku, tik neturiu žirklių. Ji pažadėjo man paskolinti žirkles, o siūlų duosią darbininkai, kurie prašo ką nors pasiūti ar sulopyti.

Šlavėja man pažadėjo duoti ir dėžutę. Pernykščiai darbininkai paliko jai kelias dėžutes pasaugoti, bet šiemet jie neatvažiavo dirbti ir jų neatsiima. Vienos

jau keleri metai niekas neatsiima, tai tą ji man ir atidavė. Puiki dėžutė ir su spynele.

Taip praturtėjau ir aš. Tremtiniui skrynute jau didelis turtas. Susidėjau į ją siūlus, adatą ir lopinius ir užsirakinau. Gera turėti skrynute, tai jau nebe maišelis.

Dar tą patį vakarą valytojos patartas vienas darbininkas paprašė mane sulopyti jam kelnes. Tuojau ir pradėjau lopyti, nes norėjau valgyti.

Kitą vakarą du darbininkai paprašė, kad aš jiems išvirčiau vakariene. Davė bulvių ir truputį svogūno. Bulves nuskutau, supiausčiau riekutėmis, pridėjau svogūnelio, o jis Sibire labai branginamas, ir ištušinau.

Prie krosnelių labai sunku prieiti. Todėl visi laikosi eilės, kad išvengtų barnių ir nesusipratimų. Užimu eilę ir pasakau prieš mane verdančiai darbininkei, kad po jos aš statysiu vakariene. Ir taip verdu kas vakarą, bet meniu nesikeičia. Yra labai geras būdas kepti bulves ant krosnelių. Nuplautas bulves supiaustu griežinėliais ir kepa tiesiog ant karštos geležies. Vienai pusei apkepęs, griežinėlių apverčia. Taip iškeptos bulvės labai skanios. Toks keptimas yra geras, nes nereikia druskos, o paskrebusios bulvės labai skanu valgyti. Tik visa bėda, kad reikia daug laiko, vietos ir nesušalusių bulvių.

Druskos visai nėra ir žmonės ją vartoja labai mažai arba valgo visai be jos. Man kai kas retkarčiais duoda žiupsnelį, bet dažniausiai gaudavau be druskos.

Taip vakarais bedirbdama gaudavau porą bulvių, kartais už kėlnių pasiuvimą riekutę duonos ar skanėnų bulvinę galkutę su prametalu. Badaujančiam daug nereikia.

Miške pavargusiai buvo labai sunku vakarais papildomai dirbti ir triūstis apie vakariene. Nuo sušalusių bulvių silpnėjau, bet tas nors retes geresnis maisto priedas pastiprindavo mano organizmą ir todėl nepasiekiau mano nelemtos draugo Stupelio pėdomis. Tačiau jaučiau, kad sveikata kas savaitę nyko, gi nusilpimas ar liga vystėsi ir didėjo.

SVENTĖ

Sovietų Sąjungoje gruodžio 5 d. yra švenčiama kaip naujosios konstitucijos įvedimo šventė. Paprastai tai dieną administracija stengiasi du kiškius nušauti. Tai reiškia, kad iš darbininko kaip galint daugiau būtų išspausta, kad valstybė neturėtų nuostolio, kad tinkamai būtų pagerbta sovietinė konstitucija, kuri esanti demokratiškiausia pasaulyje ir kad būtų proga priminti

darbininkams apie komunizmo laimėjimus ir gerą, sotų gyvenimą.

Konstitucijos dieną visi dirba, tik kiek anksčiau paleidžiami iš darbo. Baigus darbą, tuojau visi kviečiami į minėjimą išklausyti paskaitos. Išsivaikščioti neleidžiama, nes vėliau negali žmonių sukviesti. Tokie subuvimai ir po daugelio metų komunistinės praktikos nenoriai lankomi.

Miške mes tą šventę kiek kitaip šventėme. Iš vakaro per barakus perėjo sanitarinė komisija ir patikrino švarą. Grindis, stalus ir virtuves rado švariai užlaikomas, nes stovyklos administracija žinojo, kad kasmet tikrinama ir tam jau buvo pasiruošta. Patikrinus ant narų patalynės, rasta nešvaros. Pas visus darbininkus paradavo keršoji gvardija. Sanitarinė komisija lespromchozo direkciai patarė daugiau rūpintis darbininkais, įsakė išskūrenti pirtį ir išdegtinti patalynes.

Išaušo gruodžio 5 d. rytas. Kaip jau įprasta, pasigirdo keiksmais palydimas kėlimas. Matyti, kad visi nori prakeikti blogą gyvenimą ir kasdienį vargą. Tikrai, išsikeičia kartais būna lengviau. Seniau žmonės maldavo raskdavo nusiramimą, dabar niekas nesimeldžia ir sieloje atsiranda tuštuma. O į tuštumą turi kas nors skverbti ir jas užpildyti. Bet komunistai sielos nepripažįsta ir jos neturi, tai toje dviguboj tuštumoje, sadizmas ir keiksmas susisuko sau lizdus.

Pusryčiai — ir į darbą. Laužas, sniego mindžiojimas aplink medį, o jo dabar jau turime iki juosmens, ir ilgas piūklų tampymas, kad net devyni prakaityti išmuša ir kojos pradeda drebėti. Dirbome iki popietės. Vėliau išgirdome komandą, kad darbas baigtas ir leidžiama grįžti į stovyklą.

Visi patenkinti pasileido bėgti į barakus.

Vos tik grįžome, tuojau paragino nešti į pirtį patalynes ir išdegtinti. Atėjo ir mano eilė. Būrys moterų, nuėjusios pirtin, pirmiausia išdeginome patalynes ir viršutinius drabužius. Tiems išdegus, apatinis pasikeitėme viršutiniai, ir tuos vėl karšton pirtin.

Į barakus grįžome patenkintos, kad nors kelias dienas ramiai pamiegosime.

Visame barake jautėsi pakili nuotaika. Matyti, kad bendruose katiluose buvo skanesnė sriuba, gavo po didesnį gabaliuką mėsos. Tik mes vargšai, Malinovkos tremtiniai, mitome sušalusiomis bulvėmis ir tas pačias turėjome pasivogti.

Kai kas dar virėsi pietus ant krosnelių, kurios buvo įkaltosios iki raudonumo ir jose tratėjo pichta. Į krosneles krauna, kas tik netingi, vis daugiau ir dau-

giau malkų. Taigoje visiems įkrytę šaltis, dabar žmonės nori atsigauti ir pasiildyti.

Kol visi baigė deginti keršąsias, jau gerokai sutemo.

Atėjo raudonojo kampelio propagandistas. Tuojau visus nuramino ir liepė susėsti ant narų. Triukšmui nurimus pradėjo skaityti paskaitą apie konstitucijos dienos reikšmę. Paskaita visada turi būti parašyta ir Raikomo išcenzuruota ir patvirtinta.

Paskaitininkas kalbėjo apie sovietinės konstitucijos įvedimą, jos reikšmę darbininkajai, jos teisingumą ir priminė, kad Sovietų Sąjungoje geriausias darbininkų gyvenimas. Klausimų nebuvo, nes pavalgūs sušalusių bulvių ir išdeginus uteles, buvo visiems viskas aišku.

Vėliau prasidėjo tikra "šventė". Žmonės buvo pasiilgę poilsio ir švenčių. Jiems buvo visai nesvarbu kokia šventė, bet tik šventė ir duoda truputį pailsėti.

Vyrau kažkur gavo naminio šamarlako nuotaiką pakelti. Prasidėjo dainos, čestuškai ir kazoko tryptimas. Veltinius jau daug kas pasidžiovė, tai šoko basi, vienmarškiniai, su atsilapojusiais marškiniais, iš po kurių matėsi gauruotos krūtinės. Jokios etikos ir padurumo. Visi norėjo pasilinksminėti, tai ir linksminosi. Vieni dainavo, kiti stengėsi pirmuosius perrekti, tretį leido tik laukinius garsus, kuriuos sunku buvo suprasti. Girdėjosi kažkas panašu į "och, och! u-u, u-u!"

Mergos stengėsi parodyti savo buvimą. Jos žvengė, rėkė, klykė ir plėšė visa plačia gerkle čestuškas. Vyrai pasigriebė mergas glamžė, kaip mazgotes... Nėra Dievo, nėra ir nuodėmės. Tai jokio auklėjimo neturėjusi ir kultūringesnio gyvenimo nemačiusi minia. Jai nėra apynasrio, kuris pažabotų žemas aistras.

Gera, kad dar turiu vietą aukštai ant narų ir jaučiuosi tarytum saugiau. Traukiasi į pašalius visi tremtiniai. Taip neseniai ir sapne nespajnavau, kad atsidursiu tokioje laukinėje rusų gaujoje. Skaičiau knygoje ir mačiau filmuose truputį panašių vaizdų, bet čia viską viršija.

Visi tremtiniai gyvena tarp tokių žmonių, kurie mums visai svetimi. Turime saugotis ir nerodyti savo nepasitenkinimo, nes tuojau gali būti įskystas ir nukentėti.

Badas žingsniuoja su mumis greta. Darbo sąlygos nepakeliamos. Apie atlyginimą neklausk, nes nuo jo visi atpratinti. Rusiškai keiksmai ir taip jau riebi, bet dabar dar paslykštinti. Tai tau ir šventė.

Bus daugiau

Iš Detroito rašo

Alf. Nakas

Lapkričio vidurys. Vakar. Gatvėse pirmasis sniegas maišosi su lietumi. Ankstyva šlapdriba pabalino kiemelius dar žalia žolė — tik kad vaikams žiemos ilgesį sukeltų. Rytoj pažliugusio sidabro nebebus. Žada atšilti. Žada liety. Pats žvarbiausias rudens laikas kaip tik prasideda.

Ši vakarą Dainavos jaunimo stovyklos naudai balius. Jau labai tradicinis ir labai puošnus. Tai generalinė repeticija prieš Naujųjų metų sutikimą. Ši vakarą bus išbandomi daugelio moterų žaislai...

Mano mintys toli nuo šio balius. Galvoju ir galvoju apie vieno žmogaus, vienos moters mirtį. Ir apie baisią vidurių vėžio ligą. Ir kokį didelį šuolį atgal modernioji medicina yra šoktelėjusi. Stebitės? Nesutinkat? Skaitykite toliau.

Prieš trejus metus ir mėnesį, kai padarė operaciją, jai buvo tik truputį per penkiasdešimt. Jos artimiesiems buvo pranešta: gyvens nuo kelių savaitių iki dviejų metų. Jei peržengs dvejų metų ribą — bus reta išimtis.

Ir reta išimtis buvo. Prieš gydytojų valią, jiems labai stebintis, ji už poros mėnesių grįžo į darbovietę. Ji kentėjo vidurių skausmus, bet stengėsi kuo daugiau valgyti. Ji valgė, ir vėmė, ir valgė. Ji pirkė naujus drabužius, važinėjo į paplūdimius, ėjo į šokius, darbe nenorėjo jokių palengvinimų. Ar ji žinojo, kad turi vėžį, dabar jau pavėlu paklausti. Ji niekada neminėjo ligos vardo.

Jau prieš operaciją ji buvo labai sulysusi. Dabar, desperatiškai gyvendama ir desperatiškai valgydama, net keletą svarų pasunkėjo. Nebenorėjo matyti gydytojų, neleido daryti kraują stiprinančių injekcijų. Vis valgė, dejavo, žiaugčiojo, dirbo, valgė, judėjo, valgė. Vieni ir metalai. Pusantrų. Dveji. Svoris pamažu ėmė kristi. Skaudėjo nugarą. Skaudėjo vidurius. Skaudėjo visą kūną. Po pusterčių metų viduriai ėmė tinti ir darbovietėje jai buvo pasakyta, kad be gydytojo rašto ji nebegrįžtų.

Ką ji iškentėjo savo namuose sekančias tris savaites, tiksliai atkurti man būtų sunku. Ji nenorėjo ligoninės. Ji norėjo gyventi. Gyventi, būti, nieko nesišaukti, niekur nesikreipti. Nes kai ateis pagalba, tai viltis gyventi sumažės. Ji buvo viena. Jos bute šviesa neužgesdavo per nakt. Dažnai kaimynai per langų užuolaidas matydavo jos šešėlį — iš kambario į kambarį, iš vienos vietos į kitą, iki vidurnakčio, iki parųčių, iki aušros, iki šviesą užgesindavo.

Pereito balandžio gale ji nebeištvėrė. Vidurių votis išsiveržė vulkanu, ji panikoj pasišaukė kaimynus, kaimynai — policiją ir greitąją pagalbą. Ji atsidūrė švento vardo, aukštos reputacijos ligoninėje. Dabar ją globoti padėmė daug gerų ir sumanių rankų. Išoperavo votį, kad ji vėl būtų laiba ir nejaustų to baisaus sunkumo. Kad nebereiktų jai daugiau valgyti, maistą paleido per venas. Per dešinės rankos venas, per kairės rankos venas, per kairės kojos venas. Labai tvarkingai, labai rūpestingai, su šypsenom ir padrasinančiais žodžiais. O artimiesiems pa-

sakė: daugiausia — du mėnesiai.

Ir dabar jau pradėjo morfius, o gal ir kitų, man vadaus nežinomų, narkotikų režimą. Dejonės prieš injekciją. Dejonės trumpai po injekcijos. Gal trys ar pusketvirtos valandos nepaprasto dvasinio pakilimo. Tuomet grąžūs žodžiai, nauja viltis žemiškai ateičiai, ilgesingi žvilgsniai per palatos langą į pavasario lapus ir žiedus. Vėl keliolika minučių skausmų, vėl dejonės, vėl morfius ir vėl pavasario žiedai už lango.

Du mėnesiai — daugiausiai? Už dviejų mėnesių ji vėl buvo namie. Dabar bandė gyventi pudingais ir buljonais, nes butelus su maisto skiediniu venoms iš ligoninės neišėina. Dalinai narkotikai per burną, dalinai injekcijos per lankančios slaugės malonę. Kai tik daugiau pudingo ar buljono, ar dar kokį trupinėlį iš šalies — viduriuose revoliucija, putimas, nepaprasti skausmai. Ji bandė gyventi nevalgiusi, Ji bandė tik raminančiomis piliulėmis. Bet dabar svoris jau krito, krito, krito.

Ji vistiek baisiai norėjo gyventi, bet jau abejojo, ar tikrai gyvens. Ji dar lankė užmiesčio parkus, ir vandenį, ir gėlynus. Ji dar padarė trijų šimtų mylių kelionę į kitą miestą ir beveik savaitę ten svečiavosi. Bėt baisūs fiziškai skausmai vėl ir vėl grįždavo ir per burną imamos narkotikų kapsulės mažai begelbėjo.

Rugpjūčio devynioliktąją ji vėl grįžo į švento vardo, aukštos reputacijos ligoninę. Ir vėl ją pasitiko daug gerų rankų, daug šypsančių veidų. Dabar per nosis sukišo vamzdelius į vidurius, galė galvos pakabino tiršto gintarinio skysčio butelį ir tirpyti cukrūs, mineralai vėl pasruvo į jos gyslas. Gavusi morfiusą ji šypsojosi, o morfiui išgaravus dejavo, klykė, unktė. Melsvai žalsvu chatu dabar žynys išsivesdavo iš palatos artimuosius į koridorių ir liūdnei linguodamas galvą kartojo: any time now... O jos širdis plakė tvirtai, garsiai, ritmingai. O gintarinis skystis vis tekėjo į pa-brinkusias venas. O vamzdeliai ir vamzdeliai iš voties siurbė dvokiančius pūlius. Čia ji garsiai ir protingai kalbėjo, čia pradėjo į šalį nūšnekėti. Jai morfių davė kas keturias valandas, o ji norėjo ir reikalavo kas tris, kas

pustrečios, kas dvi. Nuo skausmo akys paklaikdavo ir sunku buvo klausytis jos dejonių.

Gintarinis skystis nedavė visko, ko reikėjo. Jos rankų ir kojų raumenys diena iš dienos ėmė sekti, menkėti. Jos veidas ėmė panašėti į oda apvilktą kaukuolę ir jos akys pasidarė nenormaliai didelės. Kai ji turėdavo pilną sąmonę, tos akys niekada neužsimerkdavo. Ji žiūrėdavo ir žiūrėdavo į savo lankytojus išsismomis minutėmis, nemirkteldama, žvilgsnio nenuleisdama. Bandydavo jos žvilgsnį atlaikyti, bet negalėdavo. Ir laimingas būdavo, kai jos žvilgsnis į kitą lankytoją įsiremė. Tik po naujos, stiprios narkotikų dozės jos akys pusiau prisimerkdavo. Tuomet matydavo tik miglotai baltus baltymus, tartum nerūpestingai paguldytos, pusiau primerkto akimis lėlės.

Any time now, any time now... Praėjo mėnuo ir kitas. Vamzdelių, gintarinio skysčio ir morfiusų inkvizicija tęsėsi. Kai vos prisišaukusi injekcijos ji imdavo rimti, jos visas kūnas, dabar jau tik oda ir kaulai, berimstant ilgai dar virpėjo. Slaugės prakaitavo, neberas-damos raumens, kur morfių įleisti. Nugara ir šonai buvo ištisa žaizda nuo gulėjimo ir

kaulai smelkėsi pro odą. Sutinio kojos ir rankų pirštai. Balsas virto šnabždesiu. Kvėpavimas ėmė sunkėti. Liko tik didelės, didelės, didelės akys ir desperatiškai plaukanti širdis. Prie smilkinio keliama ranka nukrisdavo ant antklodės. Keletą valandų ją laikė ant vieno šono, keletą — aukštiekninką, keletą — ant dešinio.

Paskutinės aštuonias dienas gintarinio skysčio srovė nutrūko. Inkvizicijos palengvinimas? Ne, ne. Nebebuvo venų — nė rankose, nė kojose. Viskas sutrūkinėjo, užtino, palaidota. Slaugės vargo, ieškodamos pulso. Jis dingdavo išsismomis valandomis. Vargo su kraujo spaudimo tikrintuvais — spaudimo nerasdavo. Any time now...

Lapkričio pirmoji tenai buvo sausa, šalta, vėjuota, giedra. Dangus žvilgėjo plieniniai melsvas. Gretimam parke lijo variniai lapais. Ji gulėjo ant dešinio šono ir tai, ką anksčiau būtume vadinę lūpomis, be palovos šnabždėjo. Žvilgsnis, dabar jau neramus ir nepastovus, šokinėjo nuo dangaus mėlynės už lango, prie sėdinčių artimųjų. Antklodė sunkiai kilnojosi. Kilnojosi. Kilnojosi. Sustoj. Nutilo lūpomis šape-nimas. Žvilgsnis susikryžia-vo už lango, virš ligoninės stogų. Balta antklodė sujudėjo. Vėl, ir vėl, ir vėl. Ritmas grįžo, tik lūpų šnabždesys nebegrįžo. Gal pusę minutės, gal minutę. Vėl antklodė nurimo. Dabar baltos akys susikryžiavo tarp stenos ir lubų. Pašaukta slaugė gru-

biai atvertė ją ant nugaros, kaire ranka pagriebė jos dešinę petį, dešine plaštaka ėmė pumpuoti krūtinę ir šaukti jos pavardę, nepamiršdama ir Mrs. Mūsų nustebimui, jos žvilgsnis atgijo, sustieškojo artimą žmogų ir prie jo pasiliko. Dar du atsikvėpimai ir akys pusiau prisimerkė. Veido spalva ėmė keistis. Slaugė lovos galą buvo pakėlus, kad ligonė būtų pusiau sėdimoj pozicijoje. Dabar, mirusi, ji man atrodė tartum nuskriausta, praviromis akimis palikta, vargana lėlė. Buvo penkiolika minučių po antros.

Perskaitėte vienos vėžinin-kės istoriją. Ar dar nesutiksite, jog modernioji medicina, būdama prieš vidurių vėžį bejėgė, ligonį šaltakraujįškai ir bereikalingai kankina?

Čia aprašytas atvejis, tiesa, buvo retas ir išimtinis, bet ir čia, bent jau paskutiniai du ir pusė mėnesio, buvo nekas kita, kaip tik dirbtinomis priemonėmis gyvybės pratęsimas, visai nepaisant ligonio dvasinių ir fizinių kančių.

VAKARŲ DRAMATURGIJA

"Vagos" leidykla Vilniuje išleido pjesių rinkinį "XX amžiaus dramaturgija".

Išspausdinti penki Vakarų dramos kūriniai, anksčiau nebuvę išversti į lietuvių kalbą ir Lietuvoje nestatyti. Tai E. Ionesco "Pamoka", S. Beckett "Laimingos dienos", G. Osborne "Nepriimtini pasirodymai", H. Pinter "Sargas" ir Max Frisch "Biografija — vaidinimas".

Įdėtas D. Judelevičiaus straipsnis apie vak. Europos pokario dramaturgijos raidą.

"ŠEIMA"

Lietuvoje pradėtas leisti naujas žurnalas, skirtas tėvams, "Šeima". Paskelbta eilė pedagogų pasisakymų. E

„DĖDĖS IR DĖDIENĖS“

PĖRSISPAUSDINAME "ŠVYTURI" BENDRADARBIU
PASIKA LBĖJIMĄ SU REŽISORIU ALGIRDU DAUSA

ZURNALISTAS: Literatūros kūrinių, o juo labiau klasikos perkėlimas į ekraną visada yra diskutuotinas dalykas. Daug šia tema yra nuomonių, ne taip seniai apie tuos klausimus mūsų žurnale kalbėjo garsus klasikos ekranizatorius Grigorijus Kozincevas, tad prieš pradėdami pokalbį apie Jūsų statomą filmą, būtų įdomu išgirsti požiūrį į ekranizacijas.

REŽISIERIUS: Aš puikiai suprantu, kaip rizikuoja kiekvienas režisierius, imdamasis ekranizuoti žinomą literatūros kūrinių — juk dažnas žiurovas jau iš anksto turi susidariusią nuomonę apie būsimus herojus, jų elgesį ir charakterį. Ir dažnai jiems tenka nusivilti. Mano manymu, ekranizuojamas kūrinytė tereikia pagrindas, išsities laškas, kuriuo remiantis, ekrane reikia suteikti autentišką dvasinę atmosferą. Filmas ne apysakos ar romano iliustracija, o savarankiškas meno kūrinys, kuriame atsispindi režisieriaus koncepcija. Į tokį filmą ir reikia žiūrėti kaip į savarankišką kūrinių.

ZURNALISTAS: Tai tiesa, nes juk žinom ne viena juosta, kur režisierius skrupulingai laikėsi kiekvieno rašytojo žodžio, o filmas patirdavo nesėkmę, ir jo kūrėjas buvo kaltinamas, kad sugadino Čechovą, Dostojevskį ar Kamiiu... Visa tai Jūs, be abejonės, žinojot, ir kodėl vis dėlto ryžotės ekranizuoti Vaižgantą?

REŽISIERIUS: Kai sužinojau, kad scenarijus patvirtintas ir aš galin pradėti darbą, buvau laimingiausias žmogus pasaulyje! Šis kūrinytė tikrai vertas mūsų ekrano, juk Vaižgantas jame kalba apie dalykus, kurie nepaėina laukui bėgant... Apie požiūrį į grožį ir melle, apie sąžinę ir kompromisus su ja. Be to, man atrodė, kad šis filmas turėtų vidinį ryšį su ankstyvesne mūdvieju su Almontu Griekvičium statyta juosta „Jausmai“. Juk ir ten, ir čia nagrinėjamas jaunsų pasaulis. Vis dėlto, aš visada žinojau ir dabar tebesu tos nuomonės, kad darbas, kurio ėmlausi, yra be galo sudėtingas ir sunkus.

ZURNALISTAS: Kinematografiška šia Vaižganto apysaka tikrai nepavadinai, ir scenariisto bei režisieriaus intervencija buvo neišvengiama. Kokias siužetines metamorfozes patyrė apysaka, virsdama scenarijum?

REŽISIERIUS: Pagrindinė problema, su kuria pirmiausia susidūrė ir scenariistė Vytautė Žilinskaitė, ir aš — dramatizavimas. Pati apysaka užtikrina dramatiškumą, tik bėda, kad visi sukrėtimai, pergyvenimai vyksta herojų viduje, neišsila į veiksmus ir poelgius. Mykoliukas „gyveno savo susikurtame pasaulyje“, ir būk tu gudrus tai parodyti ekrane. Kaip herojus pasielgė vienu ar kitu atveju, turėjom sugalvoti patys — skausminga aktorius veido išraiška ar žestu juk nepasitenkinsi... Apysakoj neįmanoma chronologinių praleidimų, numanomų įvykių, kurie Vaižgantui gal buvo neįdomūs, o mes stengėmės tas paūzes užpildyti. Žilinskaitė pervertė kalnus istorinių, etnografinių šaltinių, išstudijavo Vaižganto kurybą ir nemažai tarp jų scenarijų pa-

ėmė iš kitų Vaižganto kūrinių, išai-kydamas apysakos dvasią ir toną. Taip atsirado scenos iš Severiutės gyvenimo dvare po vestuvių su Geiša, rekrutų ėlimas ir kiti epizodai. Bet scenarijus dar ne viskas. Keičiame — papildome ar išmetame jau ir filmuodami.

Dabar dėl veikėjų charakterių. Aš norėčiau, kad jie būtų tokie, kokius sumanė Vaižgantas. Deja, ne visada tai įmanoma... Su Geiša ir Severiute daug bėdos nėra, bet Mykoliuko paveikslą norom nenorom reikia kiek performuoti. Vaižganto Mykoliukas toje dramoje iš esmės nedalyvauja — dirba, smulkuoja ir — pergyvena: džiaugiasi ar kenčia. Mes nuogaštvome, kad toks Mykoliukas — vien sėdintis ir tylintis — bus pernelyg monotoniškas, ir todėl stengėmės jį daugiau „prakalbinti“, įtraukti į veiksmą.

ZURNALISTAS: Beje, dėl aktorių. Kaip jie buvo parinkti šiems vaidmenims, kokie rezultatai, nors apie juos kalbėti, žinoma, dar anksti...

REŽISIERIUS: Sunkiausia buvo su Severiute. Norėjau labai lietuviško, lyriško ir kartu stipraus tipo. O pasirinkimas — sena mūsų kinematografo nedalia — toks nedidelis... Išbandėm Pleškytę, Stalilūnaitę, Kazarytę — patyrusias aktore, pagaliau sustojom ties Dana Kristopalyte. Išoriniai duomenys neblogo, naujas nematytas veidas, bet aktorė kine dar nesifilmavus, o ir teatre dar nedaug ką nuveikus... Vis tik surizikavom, ir, manau, neapsirikom.

Mykoliukas. Dar prieš bandymus visi galvojom apie Budraitį, Išmėgimom, tiesa, ir kitus — Adomaitį, Kalvelį, bet grįžom prie pirmo pasirinkimo. Jūs teisus, apie rezultata kalbėti dar anksti, bet Juozui iš tiesų nelengva — dramaturginės medžiagos, veiksmo, nepaisant visų mūsų pastangų, turi mažoka, daug ką turės pasakyti vien akimis, veidu... O čia dar nuovargis — vienu metu Budraitis filmavosi trijuose (!) filmuose... Mykoliukas jam labai rimtas išbandymas, nuo kurio nemažai priklausom ir filmo sėkmė. Tiesiog paskutiniu momentu „atradom“ Geišę — Balį Bratkauką. Turėtų būti nieko... Dirba labai techniškai, išradin-gai. Nors dar ką nors girti ar peikti per anksti...

ZURNALISTAS: Pastaraisiais metais mūsų filmų herojai pasidarė panašūs vienas į kitą — daug kalba, daug vaikšto, daug mąsto. Ar nesibaiminat, kad toks tariamas intelektualumas galėjo palikti pėdsaką ir aktorių valdybai? Ar tai negali pražūtingai atsiliepti, kuriant paveikslus šių XIX amžiaus paprastų gamtos vaikų?

REŽISIERIUS: Atkurti tikslus praėjusio amžiaus valdus, žmonių mąstysenos būdą mes laikom ant-raceliu dalyku — praėjusio mums tik medžiaga, mes nenorim statyti etnografinio filmo. O toks, kaip jus sakot, „tariamo intelektualumo“ pavojus yra. Kitas klausimas, kaip jo išvengti? Mano manymu, tokie herojų paveikslai mūsų kine atsir-

do ne dėl režisierių noro ar aktorių nesugebėjimo — reikėjo gi kuo nors užpildyti žiojėjančias duobes filmų dramaturgijoje, kuri, nepasijūmėlo nei aštria įtampa, nei veiksmu... Taigi, mes stengiamės kiek įmanoma „dėdinti ir dėdinti“ siužetą sudramatinai. Ir dar — visi žinom seną tiesą, kad, norėdamas sukurti spalvingą ir įsimenanti asmenybės paveikslą, aktorius ir pats turi būti asmenybė. Ir čia jau rezultatas ne tiek priklauso nuo režisieriaus norudymo, kiek nuo aktorius dvasinio potencialo...

ZURNALISTAS: Kokį įsivaizduojat filmo stilių? Skaitant scenarijų, stebint darbą filmavimo aikštelėje, susidariau įspūdį, kad filmo struktūroje bus 4 novelės, pavadinamos pagrindinių veikėjų Geišės, Mykoliuko, Severiutės ir Adomelio vardais. Jose nemažai pasikartojimų, bandymų pažvelgti į tą patį įvykį kito herojaus akimis, vizijų ir prisiminimų. O kaip bus iš tikrųjų?

REŽISIERIUS: Man dar ir pačiam sunku pasakyti... Aš, stengsi-mės, kad filmo tonas, jo nuotaika būtų poetiška, lyg pakylėta nuo žemės. Vizijos, fantazijos, kaip Jūs minėjote, turėtų būti ne visai grynos, jas galima priliesti ir už realų įvykį, nes norėtume, kad realios ir vizijos susilpnėtų. Bet tai vis dar norai. Aš laikausi taisyklės: neūs-sibūžinti sau išankstinių rezultatų... Taip, dabar filmas iš tiesų susideda lyg iš keturių novelių, bet ši architektonika dar gali keistis... Gali pasirodyti, kad tie pasikartojimai bus monotoniški ir nuobodūs, ir turėsime perlioti prie išsilausio pasakojimo. Ekranas — lyg krelvas veidrodis — dažniausiai tavo įsivaizduoti rezultatai jame atrodo visai kitaip.

ZURNALISTAS: O kaip galima būtų nusakyti pagrindinius operatoriaus Jano Tamoševičiaus ir dailininkų Lino Katino bei Jeronimo Čiuplio uždavinius?

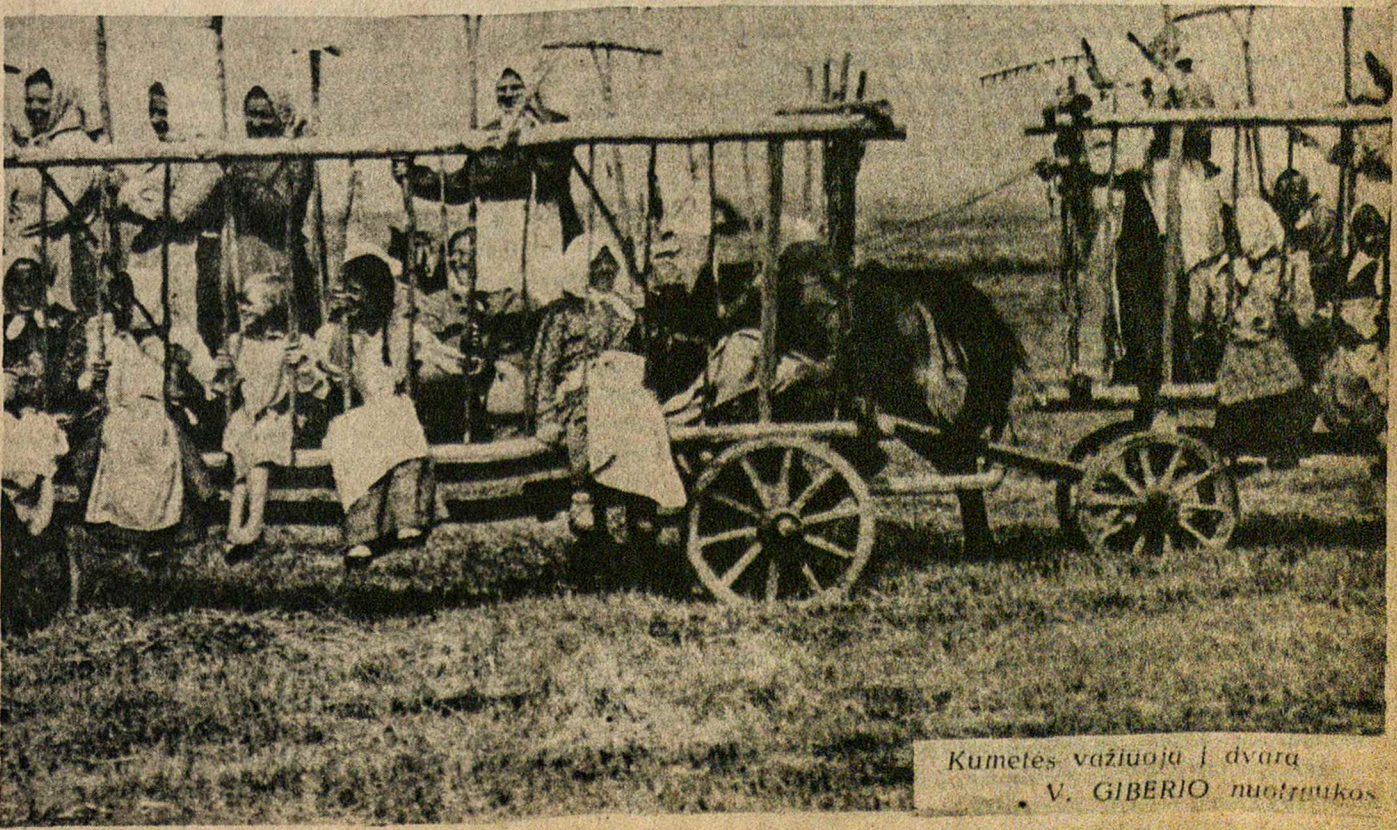
REŽISIERIUS: Filmas bus spalvotas, o juostos kokybė pasigirti, de-ja, negalima, tai pagrindinis vyrų rūpestis, kaip susitvarkyti su spalvomis, kad jos nerėžtų akies, kad mes jas valdytumėm, o ne jos mus!... Tad stengiamės rasti vie-ningą prislopintą spalvų toną, tik kulminacinėse vietose jos turėtų būti ryškesnės. Kadruodami laikomės plokštūminės kompozicijos principo su giluminėmis mizanscenomis — tai irgi turėtų suteikti juostai poetišką vaizdą. Sprendžiant vizualines problemas, pagrindinis pavojus — nenusiysti į teatrališkumą, nes pati medžiaga neišvengia-

mal lentink krelpla. Senoviniai tautiniai rūbai, butaforija (nors ji pagaminta patyrusių meistrų, ne-nuotolstant nuo XIX amžiaus dailių pavyzdžių) — visa tai žiurovas šandien linkęs priliesti ne kaip tikrą dailią, o greičiau kaip teatro ar liaudies šokių ansamblio rekvizitą. Su tuo tenka kovoti, norint įtikinti, kad filmo herojai gyvena tikrai, o ne teatralizuotą gyvenimą. Kaip visa tai mums pavyks, parodys netolima ateitis.

ZURNALISTAS: Linkime sėk-mės ir dėkojame už pokalbį.



Severiute (aktoriė Dana Kristopalyte)



Kumetės važiuoja į dvarą
V. GIBERIO nuotraukos

D. Banionis Amerikoje

Vis gausėjančių svečių iš tėvynės sraute Chicagos ir kitų vietovių lietuviai turėjo progą susitikti su aktoriumi Donatu Banioniu, vienu iš ne daugelio lietuvių menininkų, sugėbėjusių išplaukti į tarp-tautinius vandenius.

Chicagoje šis aktorius viešėjo pas buvusį montrealietį, išeivių scenose pasireiškusi vyrą Leoną Barauską. Jis čia turėjo susitikimų su išeivijos jaunosios kartos atstovais, o taip pat ir nemaža privačių vizitų pas mūsų tautiečius.

D. Banionis yra vienas iš tų Lietuvos aktorių, kurie lygiagrečiai reiškiasi teatre ir filmuose (iš tokių dar žinomas Laimonas Noreika). Aktoriaus "namai" yra Panevėžio dramos teatras, kuriame jis nuo 1941 m. varsto duris. Tik mėnesį prieš vokiečių invaziją įstojęs į to teatro dramos studiją (prieš tai baigė Panevėžio vid. mokyklą), jis liko ištikimas tam teatrui iki šių dienų.



D. Banionis gimė 1924 metais Kaune neturtingo siuvėjo šeimoje, kuris geresnio duonos karnio ieškoti prieš I pas. karą buvo išvykęs į Braziliją, bet, ilgai neišbuvęs, vėl sugrįžo atgal Lietuvon.

D. Banionio sukurtų vaidmenų sąrašas yra ilgas. Teatre jis vaidino K. Binkio "Atžalyne", A. Vieniūlio "Prieblandoje", A. Čechovo "Žuvėdroje", A. Milerio "Komivojažerio mirtyje", V. Šekspyro "Makbete" ir kt.

Išsteigus Lietuvos kino studiją, jis buvo vienas iš pirmųjų aktorių, atėjusių ekranui vaidinti. Banionis pasirodė šiuose lietuviškuose filmuose: "Adomas nori būti žmogumi", "Vienos dienos kronika", "Mažasis princas" ir "Niekas nenori mirti". Už savo vaidmenį pastarajame filme jis gavo sovietinę valstybinę premiją 1967 metais.

Jis labiausiai išgarsėjo ne lietuviškais filmais. Praėjusiais metais Mosfilm sovietinė studija suko sovietų-italų gamybos filmą, pavadintą "Raudonoji palapinė". Jame Banionis turėjo vieną iš svarbesnių ralių, šalia Peter Finch, Sean O'Connery ir Claudia Cardinale. Šiomet jis filmavosi Sovietų-Ryt. Vokietijos studijų statomame filme "Goya" apie didįjį ispanų dailininką. Jame Banionis atliko svarbiausią vaidmenį. Nors šis filmas ekranuose dar nepasirodė, tačiau pasaulio spauda jau daug apie jį rašo ir filmas, tikriausiai, atneš mūsų žiniui dar daugiau garso, negu jis iki šiol yra turėjęs.

Nežiūrint Banionio gana aukšto išsilimo, jis atrodo kuklus ir malonus vyras. Moka pakalbėti su visais ir per daug nesididžiuoja savo atsiekimais. Įdomu, jog jis nežada apleisti savo pamėgtojo Panevėžio dramos teatro, nors jam pasiūlymų vaidinti svarbius vaidmenis fil-

muose netrūksta. Teatras, jo žodžiais, ir toliau bus namai, kuriuos visada sugrįš. Tad ir toliau yra numatęs padalinti savo laiką tarp teatro ir filmų.

Viešėdamas New Yorke, Banionis turėjo pasirodymą Jungtinėse Tautose, kur yra iki šiol savo sugebėjimus parodę ir kiti Lietuvos menininkai — V. Noreika, E. Kaniava ir V. Daunoras. Banionis ten padarė pranešimą apie aktorių ir jo santykius su tikrove. Publika, kurios daugumą sudarė diplomatai, po pranešimo klausinėjo mūsų apie ištikimybę jo kūrybą liečiančias detales.

Lapkričio 9 d. iš Chicagos akt. D. Banionis pasuko į JAV vakarus — San Francisco. Iš ten grįždamas žadėjo trumpai dar sustoti Chicagoje, vėliau pajudėti į Vašingtoną, o po to — New Yorką.

New Yorke filmuotojas ir poetas Jonas Mekas Donatui Banioniui rengia didesnio pobūdžio priėmimą, į kurį bus pakviesti platesnieji filmų darbuotojų sluoksniai.

Tenka šia proga svečiui iš tėvynės — akt. Donatui Banioniui palinkėti geros kloties kelionėje po svetingąją Ameriką ir grįžus į Lietuvą — toliau garsinti lietuvių vardą.

Ed. Šulaitis

"LAIŠKŲ LIETUVIAMS" STRAIPSNIO KONKURSAS

"Laiškai lietuviams" skelbia straipsnio konkursą. Straipsnis turi būti ne ilgesnis kaip 3000 žodžių, pasirašytas slapyvardžiu ir, idėjus autoriaus pavardę bei adresą užklijuotame vokelyje, atsiųstas redakcijai iki 1971 m. vasario 16 d. Konkurse gali dalyvauti visi — ir vyresnieji, ir jaunimas. Skiriamos keturios premijos: I — 100 dol., II — 75 dol., III — 50 dol., IV — 25 dol.

Konkursui parinktos šios temos: 1. Ko aš laukiu iš religijos? 2. Ar mūsų moralė kyla, ar smunka? 3. Kas mūsų spaudoje girtina ir kas peiktina? 4. Dabartinio mūsų jaunimo charakteristika. 5. Antrajam Jaunimo Kongresui ruošiantis. a. Kongreso programa, jos lygis ir kokio amžiaus jaunimui taikoma. b. Koks turėtų būti pagrindinis kongreso aspektas: akademinis, kultūrinis, socialinis, politinis? c. Kaip sudominti jaunimą kongresu, kokios turėtų būti paskatų temos, kokio pobūdžio linksmoji dalis?

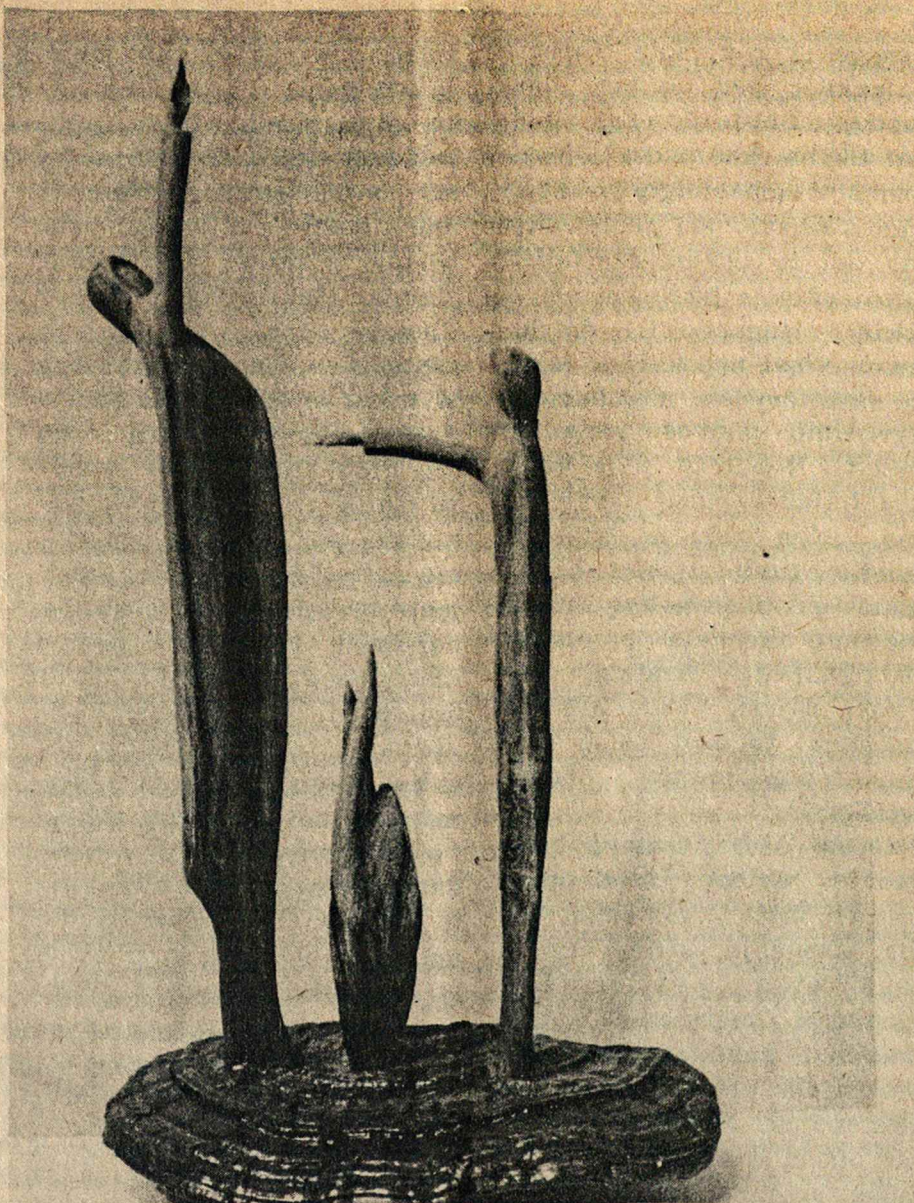
Kiekvienas konkurso dalyvis gali rašyti kelias temas ir laimėti kelias premijas. Konkursui atsiųsti straipsniai tampa redakcijos nuosavybė. Nepremijuoti ir nespausdinti straipsniai bus gražinami. Premijos bus įteiktos 1971 m. kovo 27 d. Jaunimo centre.

PAVEIKSLAI

Dail. Adomo Galdiko anglų kalba leidžiama monografija apima galimai visą jo kūrybą tiek iš Lietuvos, tiek iš išeivijos laikotarpio.

Tuo tikslu kreipiamasi į visus asmenis, kurie turi dail. A. Galdiko paveikslų, nuoširdžiai prašant atsiųsti jų nuotraukas (kokios kam įmanoma), pažymint paveikslų dydį, pobūdį (kokiais dažais: aliejaus ar temperos, ant popieriaus ar drobės), kada ir kur pirktas, savininko vardą, pavardę, adresą.

Dalis paveikslų, juos perfotografavus, įeis į monografiją. Taip pat monografijoje bus paskelbta visų Adomo Galdiko paveikslų išsigijusių asmenų pavardės, kaip kolekcionierių. Nuoširdžiausiai



Pr. Baltuonio medžio šaknų skulptūra "Aukuras"

A.A. Jz.Gobis

Pokiekilgiau užtrukusio negalavimo, savo sūnaus šeimos globoje, sustojo plakusi mokytojo, visuomenininko ir laikraštininko Juozo Gobio širdis.

Gulėjo arti mėnesio ligoninėje, grįžo namo, taisėsi, gerėjo, bet ir vėl silpnyn ėjo.

Viename laiške rašė: "Mano sveikata vienu atžvilgiu taisosi, kitu — stipriai laikosi silpnumo. Niekoneskauda, o kvėpuoti sunki ir jaučiuosi labai silpnai, nejudrus, pernelyg sėslus. Pasirodo, kad esama ir tokių ligų, kurios įgalina mirti be skausmo, vien iš silpnumo."

Tai buvo pabaiga paskutinio šiam autoriui rašyto laiško ir paskutiniai atsisveikinimo žodžiai: "Liksveikas, mielas Kolega ir džiaukis gyvenimu ir žurnalistine kūryba". Laiško rašėjas, matyt, jau nujautė, kad vargiai ar teks rašyti dar vieną laišką. Išėjo iš mūsų tarpo negrįžtamai.

Juozas Gobis buvo labai idomi ir plati asmenybė. Jei nemaža dalis jo gyvenimo mažiau ar daugiau veda uždarą gyvenimą, lyg ir rezignavę prieš vyresnį amžių ir su tuo atėjusiais fiziniais ir dvasiniais pasikeitimais, gal net negalavimais, tai J. Gobis buvo itin išvalgus ir šakotas plunksnos darbininkas. Sunku būtų išvardinti visus jo skaitytus laikraščius, žurnalus, knygas, tiek šioje pusėje išeinančius, tiek ir anapus uždangos. Mokėjo vokiečių, anglų, ispanų, rusų ir lenkų kalbas, kas puikiai papildė jo ir taip nemažą žinių bagažą, daug prisidėjo prie jo temų įvairumo ir gilumo, kurias jis nagrinėdavo lietuviškos spaudos puslapiuose.

Būtina pastebėti, kad savo pažiuose ir gyvenimą, dabartį ir ateitį, jis tikrai lenkė net ir eilę jaunosios kartos atstovų, kurių dalis, kartais gal net ir sustingę buvo savo įsitikinimuose. Vėlonis buvo šia prasme itin modernus, didelis realistas ir politikas ta prasme, kad iš kiekvienos naujai susidariusios padėties stengėsi išgauti kiek galint pozityvesnius rezultatus.

prašoma į šį reikalą atkreipti dėmesį ir atsiliepti iki Kalėdų. Monografijos išleidimas skubus.

Informacijai siųsti adresas: Galdiko monografija, 110 Ridgewood Ave., Brūklyn, N.Y. 11208.

Niekam niekad nereiškė jokios nepykantos. Piktinosi kai kurių autorių spaudoje reiškiamą neapykantą visiem rusam, kaip tautai, nes jis, kaip krikščionis, nesutikdavo su begalinės neapykantos kam nors reiškimu ar skleidimu. Taip, jis matęs ir pažinęs atskirų individų, įvairioms tautoms priklausių, kurie gal buvo blogi, nežmoniški, gal net nusikaltėliai, bet jų nenorėjęs tuoj tapatinti su tos ar kitos tautos visuma.

Į komunizmą žvelgė kaip į blogį, nepraktišką ir priešingą laisvo žmogaus prigimčiai. Nepaliaujamai tikėjo, kad lietuvių tauta, net ir dabartinės spaudos varžtuose yra ir liks gajai, atspari ir giliai krikščioniška.

Tuos savo teigimus paremti, jis visada laiškuose cituodavo eilės savo pažįstamų ir giminių, likusių Lietuvoje, laiškų ištraukomis. Jis labai puikiai skyrė primestą režimą, jo pastatytus valdininkus nuo atskirų tautos narių, siekiančių padėti savajai tautai, bandančių siekti gerovės kultūrinėje, eko-

al.gimanto skiltis

NERAMIEJI MŪSU INTELEKTUALAI

Ir vėl vieno išeivijos dailininko paroda Vilniuje. Ir vėl išleidžiamas vieno išeivijos rašytojo veikalas tėvynėje. Ir vėl eina kolkas nepaneigti, nors ir nepatvirtinti gandai, kad žinomas išeivijos kompozitorius dar prieš šių metų

nominėje srityje, kiek turimų ten sąlygų ribose galima pasiekti.

Tas jo pasitikėjimas kiekvienu lietuviu tiesiog žavėjo, o gal net ir galėjo užkirsti kiltą galvojančius....

Juozui Gobiu išėjus, aišku, kad liks nemažas tuščias tarpas lietuviškoje spaudoje. Jis bendradarbiavo visoje eilėje laikraščių ir žurnalų. Vargiai ar kas pajėgs užpildyti tas tuščias skiltis... Užuojauta jo sūnui, dukrai su šeimomis ir visiems artimiesiems, giminėms, išeivijoje ir sovietinamoje Lietuvoje.

Al. Gimantas

FOTOGRAFAS

"Sovietskaja Litva" praneša, kad foto nuotraukų tarp-tautinėje parodoje Prahoje, Čekoslovakijoje, A. Macijauskas buvo apdovanotas už visą seriją labai gražių nuotraukų iš Lietuvos gyvenimo.

Be to, už savo nuotraukas dar buvo apdovanotas A. Sutkus ir V. Butyrinskas. E

J. MEKAS VADOVAUJA KINO TEATRUI

Grudžio 1 d. New Yorke atidaromas naujas kino teatras "Invisible Cinema". Teatras rodys filmus, kurie yra laikomi klasika. Pirmajai atrankai priklauso tokios filmo juostos, kaip A. Warholo "Chelsea Girls", Stroheimo "Greed" ir Orson Wellso "Citizen Kane", neišskiriant nė 1953 m. Len Lye sukurtos TV reklaminės juostos "Rythm". Atrankos komitetą sudaro žinomi kinematografijos žinovai, o Jonas Mekas vadovaus kino teatro operacijoms.

Lapkričio 7 d. New Yorko "Daily News" cituoja Joną Meką, kalbantį apie naująjį kino teatrą: "mūsų naujajame kino teatre bus gerbiamas ir respektuojamas filmas". Dienraštis Joną Meką vadina "šešiasdešimtųjų metų 'po-grindžio' kino Savonarola".



Dail. Dagys: "Iš urvų į pasaulį". Bronza.

pabaigą žada lankytis sovietinamoje Lietuvoje. Tuo pat laiku, esą, laukiama ir viena solistė iš šios Atlanto pusės. Ir vėl vienas mūsų žymus solistas viešai pareiškė, kad mielai lankytusi gimtinėje ir dainuotų savo žmonėms lietuviškosios operos scenoje.

O ką mes į tai? Reakcija visokia, nuomonės įvairuoja. Vieniems tokie asmenys tikri neklaužados, gal net bendrųjų reikalų išdavikai, kitiems — nieko. Esą, jei vyksta kaip atskiri, privatus individai ir nieko neatstovaujant, tai nieko blogo, tai privatus reikalas, savo įsitikinimų dalykas.

Tiesa, dar vis girdisi pikty ir garsių balsų, šaukiančių, kad visi vadinamosios "tautinės drausmės" ardytojai turėtų būti skaudžiai nubausti, be jokių kompromisų, be jokių švelninančių aplinkybių. Girdi, tai ne vaikų žaidimas, tai suaugusių žmonių valdymas, tad tokie aktoriai ar statistai visi turi jausti ir prisiminti atsakomybę. Joks pasigailėjimas negalimas.

Kai kas pasidžiaugia, kad sankcijos jau pradėtos vykdyti. Kai kada sėkmingiau, kai kada netaip jau sėkmingai, bet pradžia neblogo. Kai kurie tautiečiai džiaugiasi, kad pasitaikę atsitikimų, kada buvo atsisakyta bendros tautos muzikiniam gyvenimui, kai kada atsisakyta jau pakviestų paskaitininkų vien dėl to, kad tokie buvo "susitepę", ir savuoju elgesiu patys išskyrę save iš lietuviškųjų gretų. Tuo tarpu viešumoje, kiek teko matyti, tie iškelktieji asmenys visai neboikotuojami, su jais kalbama, sveikinamasi, jie ir toliau kviečiami į valdybas, komitetus ar kitus specialius darbus. Atseit, neteko pastebėti, kad visuomenė tokius aiškiai boikotuo-tų, šalintusi ir vengtų.

Nesenai sovietinamoje Lietuvoje buvo paskirta visa eilė valstybinių premijų. Jų tarpe į laureatus pateko ir prof. P. Galaunė, tas mūsų tautinės kultūros mylėtojas, aiškintojas ir puoselėtojas. Didelis ir kruopštus darbas pagaliau bent tokiu būdu buvo įvertintas. Iš jo artimųjų, čia gyvenančių, teko patirti, kad džiaugiasi jis pats, jo šeimos nariai.

Tuo tarpu išeivių visuomenėje jau spėjo prabėgti pirmosios įtarimo ar nepasitenkinimo užuominos. Girdi, va, gal jau senatvės sulaukęs P. G. pradėjęs pataikauti okupantui. Kiti tarę, kad, štai, nukrito nuo ponų stalo šuniui mestas kaulas...

Žinant ten esamas aplinkybes, vargu ar galima būtų laukti, kad laureatai atsiskaitytų valstybės skiriamų premijų. Visi kritikai, rodos, turėtų tai labai gerai žinoti. Tai viena.

Antra, yra duomenų spėjti, kad ir ten gali iškilti vienai ar kiti lietuviškieji akstinai, bandą esamų sąlygų ribose praveisti, kas naudinga visai tautai, jos reikalams, kultūros kėlimui ir prestižui. Ne visada tas pavyksta, bet pasitaiko aiškių pragiedrulių, kurie teikia puikią progą spėjti, kad yra budrių akių ir protų, kurie stengiasi pasinaudoti kiekviena pasitaikančia proga pirmon eilėn kelti savosios tautos reikalus, boti jos interesų.

Todėl ir kai kurių premijų laimėtojus gal nederėtų tuoj apdovanoti tokiais ar kitais epitetais. Gal kiek daugiau kantrybės?...

po chicagos dangum

Spalio 24 d. Chicagos lietuviai išklaušė A. Rudžio pranešimus per Forumo radiją ir paskaitė spaudoje apie Brazinskių likimą. Atrodo, kad Turkija labai teisingai pasielgė, pripažindama jiems egzilio teises. Jei sovietų laikui nebūtų priešienesi, tai nebūtų netyčia įvykęs patarnautojos nužudymas. Pagal Vilniaus radiją už šią įvyksią nelaimę, mes, užsienio lietuviai, esame visi kruvinom rankom žmogžudžiai. Lietuvoje žmonės verčiami tai pripažinti.

Chicagoje jau kuris laikas veikia Lietuvoj buvusių agronomų sąjunga. Mažai ji čia ką gali nuveikti, bet vis dėlto palaiko savitarpio ryšį, pagelbsti nelaimėje ir pan. Neseniai mirė tos organizacijos narys Dauparas, kuris buvo išleidęs knygą apie Lietuvos žemės ūkį. Spalio 15 d. Vilniaus radijas perdavė agronomo Vl. Tiškaus pasikalbėjimą. Jis gyvena prie Radviliskio, gražioj sodyboj. Vl. Tiškus mezgęs ryšius su Chicagos agronomais, bet, esą, nepasisėkė, kalbėjo apie Jaunųjų ūkininkų ratelius, Lietuvos jaunimą. Agronomas pripažino, kad jaunimas kultūringas. Su tuo galim sutikti, nes atvykę į Chicago iš Lietuvos žmonės tą patį liūdi. Agr. Vl. Tiškus yra buvęs Tautininkų sąjungos narys, Žemės ūkio rūmų direktorius, jaunųjų ūkininkų vadovas.

Teko stebėti filatelijos parodą Chicagoj. Ją per tris dienas aplankė per tris tūkstančius žmonių, paštas turėjo 12 tūkstančių dol. pajamų. Jaunimas labai paroda domėjosi, net 15 jų dalyvavo su rinkiniais. Pirmą premiją laimėjo R. Lapas, antrą prem. — V. Vabalaitis ir trečią prem. — P. Kisieličius. Visi draugijos "Lietuva" nariai daug dirbo, kad paroda gerai pasisektų.

Brazinskams gelbėti ir sušelpiti žmonės labai noriai aukoja. Marquette Parko namų savininkai pasiuntė 100 dol., Anglijos lietuvių klubas 100 dol. Ir kiti per Margutį daugiau tūkstančio sunėšė. Visuomenė, be to, nemažai aukoja Balfui, kuris dabar Chicagoje turi aukų rinkimo vaju.

Jau 10 metų, kaip Chicagoje sėkmingai veikia Lietuvos dukterų organizacija, kuriai šiemet vadovauja E. Kielienė.

Nors spalio 31 d. buvo ir Lietuvos televizijos parengimas, tačiau Jaunimo centro salė nesutalpino svečių Lietuvos dukterų renginyje. Liet. dukterys ateina į pagelbą tiems lietuviams, kurie negali kitur prisiglausti, neturi pragyvenimo šaltinių. Jos veikia tik Chicagoje, todėl jos galvoja netrukus išigyti tokiems nelaimingiesiems namus.

Marquette Parke, Lietuvių plaza vėl pasipuošė nauju namu — išdygo 4 aukštų pulkus pastatas, kuriame gyvens ligonės ir senatvės sulaukusios šv. Kazimiero vienuolyno seselės. Namas yra sujungtas su senuoju vienuolyno pastatu. Šiam pastatui daug pinigų sutelkti rūpinosi šv. Kazimiero rėmėjų draugija, kuriai vadovauja Rudienė, Lietuvių radio forumo programos leidėja.

Lietuvių Foto archyvas, kuriam visą sielą ir širdį idėjęs dirba kun. A. Kezys, išleido į pasaulį naują lietuvišką filmą "Dvylika". Jos premjera įvyko lapkričio 1 d. Jaunimo centre. Filmas dar nepilnas, apima tik 6 mūsų žymius žmones: Mykolą Vaitkų, Leonardą Šimutį, Myk. Krupavičių, Vac. Sidzikauską, J. Žilevičių ir A. Galdiką. Kiti dar bus pagaminti vėliau. Daug pinigų dar reikia filmą baigti, todėl archyvo darbuotojai nori juo sutelkti įvairiais parengimais.

toronto

PASIKALBĖJIMAS TRAUKINYJE

Traukiniui sustojus Spadina stotyje, pro prasivėrusias duris į vagoną įeina aukštas negras ir balta mergaitė. Jiedu laikosi susikabinę rankom. Taip intymiai laikydami jiedu ir atsisėda čia pat prie durų buvusiame laisvam mikštasuolyje. Daugumas keleivių atkreipia dėmesį į įėjusią mišrią porą. Ypač juos seka gretimam suole sėdėję, du lietuviškai besikalbą vyrai. Lietuviai stebisi, kad negras, toks storlūpis, bukanosis juodaodis, galėjęs prisigretinti prie skaitstavedės mergaitės, o pastaroji nesivaržanti net viešumos.

Jau į žieminių palatų įsivilkęs tautietis prisipažįsta, negalįs suprasti tokių moterų. Negana to, kad šių dienų jaunimas einas mums neįsivaizduotiniais klystkeliais, bet tokie kraštutiniai jau esą per daug.

Viena tik laimė, toliau samprotauja žiemiskai apsi-

renkęs vyras, kad Toronte, palyginti, esą ne per daug juodųjų. Dėl to jis esąs visiškai tikras, kad mūsų lietuviai panašiai nepastelgtų ir sovietams nepadarytų gėdos. Mes vis dėl to esame užgrūdinti, nepalaužiamo būdo žmonės ir tokie lengvatiški dalykai mums visai nepakeliui. Neteikę savo tėvynės, mes buvome gyvenimo audros vėtyti ir mėtyti. Nežiūrint prie kokių kraštutinių mes beprieitume, jokių būdu nesutiktume leistis į rasinį mišinį. Dėl to mums gal ir nevertėtų kreipti didesnio dėmesio į vietinį, išdaigaujantį jaunimą, kuriam, atrodo, viskas leistina, nežiūrint to, kad mūsų akimis tai nepriimtina ir neestetiška.

Greta sėdįs, trumpą blizgančio nylono slidinėjimo švarką dėvęs vyras sako, kad čia, Kanadoje, galime tuo tik pasidžiaugti. Mes čia taip vieningai reiškiamės, taip tautiškai susiklausome, kad net miela prieš vietinius ir kitataučius. Jam tik nesą visai aišku, kas ten dedasi su mūsų broliais amerikiečiais. Jei tai būtų buvusi tiesa, jis nedrįstų apie tai nė pagalvoti. Argi taip būtų galėjęs pasikeisti, taip galėjęs išsigimti mūsų priaugantis jaunimas toje išpuikėjusioje Amerikoje.

Neseniai jis skaitęs Vytauto Alanto novelių knygą ir negalėjęs suprasti, iš kur autorius paėmęs tokią idėją. Jam greičiausia kas nors pasivaidinę toje juodukais perpildytoje miestų kamšatyje. Jam skaitant buvę net nepatogu, kad mūsų žinomas rašytojas užsimojęs tokiais temai ir įvilkęs ją į literatūrinę formą. Ten buvę tiesiog pasityčiota iš dviejų jaunuolių, išniekinta jų meilė ir negailestingai išardyta gražiai besiformuojanti draugystė. Ir visam tam reikėję tik mažytės, jaunimo polėkių nesupratusių tėvų užmačios. Novelės atomazgoje jaunieji buvę ne tik supykdyti, ne tik išskirti, bet vienas iš desperacijos puolęs į portarikietės glėbį, o kita išteklėjusi už juodžiausio negro.

Jeigu ne knygos pavadinimas "Nemunas teka per Atlantą", jeigu ne simbolinė

sudbury

BALTIJA SUDBURYJE

Ontario Folk Art Council suruošė tautinio meno festivalį, kuriame dalyvavo ukrainiečiai, suomiai, prancūzai ir lietuviai — Baltija iš London, Ont. Baltijos tautinių šokių ir dainų grupei vadovauja D. ir M. Chainauskai.

Gražaus Londono kolonijos jaunimo dalyvavo per 30 asmenų. Tik gaila, kad programai atlikti buvo duota labai mažai laiko. Apie programos atlikimą galima sakyti labai trumpai: gražu, atlikta meistriškai, įdėta lietuviška jaunimo širdis. Kitataučiai įvertino, stebėjosi šokių grožiu ir išpildymu, o lietuviai, kurie ilgesnį laiką jau nematė tautinių šokių, net šluostėsi ašaras.

"Kaip Baltiją įkūrėte ir taip kruopščiai paruošėte programą, taip gražiai šokti išmokėte Londono atžalyną", — užkalbinau vadovą M. Chainauską.

"Įdėjau visą savo sielą ir energiją", atsakė mielas M. Chainauskas.

Sudburio lietuviai džiaugiasi gražia programa ir pažintimi su Baltijos vadovais ir raudonskruosčiais šokėjais ir šokėjomis.

mūsų upės srovė, pasiekianti šį kontinentą ir savo lietuviška gaiva žadinanti tautinius jausmus, jeigu ne prisiminimų sentimentalai plaukią iš mūsų sostinės Vilniaus, arba jaunojo studento nuotykių ir įdomiai išnarstyta romanas Plungės gimnazijoje, jis būtų pasmerkęs Alantą kaip vieną iš mūsų tautinę garbę pažeidusių rašytojų. Alantą jis teigiamai atsimena iš jo mūsų tautos praeitį kėlusiu, lietuvišką savigarbą puoselėjusių raštų. Jis visuomet gerėjęs gabiąja Alanto plunksna, nežiūrint to, ar tai buvusi platesnės apimties kūryba, ar trumpesni pasireiškimai periodikoje. Bet jis niekaip negalįs susigyventi su ta mintimi, kad autorius taip paniekinęs lietuvių vardą, suveddamas jį su juodaodžiais. Dėl to jis esąs visiškai tikras, jis net neprileidžia, kad mūsų tarpe atsirastų žmonių, kurie

taip žemai pultų ir intymiai santykiu su juodąja rase...
S. Pranskūnas

hamilton

RAŠTAS TURKIJOS PREZIDENTUI

Hamiltono Liet. B-nės valdyba spalio 18 d. pasiuntė raštą Turkijos valst. prezidentui ir Kanados užs. reikalų ministrui Brazinskių reikalu.

Ministras M. Sharp atsakė, nurodydamas, kad raštas nukreiptas, kur reikia ir turįs vilčių, kad rašte dėstomas reikalas bus išspręstas teigiamai prasme. Zp

SUSIŽEMĖ

Spalio 29 d. Burlingtono miestelyje, arti Hamiltono, dirbtuvėje sprogo dujų katilas, sunkiai apdegindamas tris darbininkus, kurių vienas

tos pačios dienos vakarą mirė.

Nelaimingųjų tarpe yra hamiltonietis Pranas Visbaras. Vietos radijo žiniomis, Pr. Visbaras ir jo bendradarbis jau išbraukti iš kritiškų ligonių sąrašų.

Gydytojų nuomone, nelaimingųjų kūnai apdeginti iki 60 proc. Pr. Visbaras kiek daugiau apsaugojo veidą nuo didesnio sužalojimo, dėvėdamas darbo kaukę. Ligoniai gydomi miesto ligoninėje. Linkime greito pasveikimo. Zp

POBUVIS

Spalio 31 d. Gelžinienės iniciatyva ir rūpesčiu jos šeimos namuose Aldershot miestelyje įvyko "baby shower" pobūvis laukiančiai pirmojo naujagimio Vidai Šopytei-Dent labui.

Šeimnininkė skaniai pavaišino pobūvio dalyves, kurių buvo per puskapis moteriško-

ILGAI IŠLIEKANTI IR ATMINTINA DOVANA KALĖDOM ENCYCLOPEDIA LITUANICA

361 W. BROADWAY, SO. BOSTON, MASS. 02127, TEL.: (617) 268-7730, VAKARE — 282-2759

Geriausio taupyti ir skolintis tik Hamiltono lietuvių

KREDITO KOOPERATYVE "TALKA"

21 Main Street East, Room 203, tel. 528-0511.

Nemokamas gyvybės ir asm. paskolų draudimas
Nemokamas pilnas čekių patarnavimas
Parduodame "American Travelers" čekius
Užtikrintas indėlių saugumas
Kapitalas --- virš \$2,100,000.00.

MOKAME UŽ:

Depozitus	5%
Šėrus	6½%
Už vienu metų indėlius	7½%
SKOLINAME:	
Asmenines paskolas iš	10%
Nekiln. turto paskolas iš	9%

Liepos ir rugpjūčio mėnesiais šeštadieniais uždaryta.

Taupyk ir skolinkis

MOKA

5½% už depositus
6% už šėrus (numatoma)
7% už 1 m. term. dep.
7¾% už 2 m. term. dep.

IMA

8% už mortgicijus

8% už asm. paskolas

PIRMUTINIAME IR DIDŽIAUSIAME TORONTO LIETUVIŲ KREDITO KOOPERATYVE

Kapitalas virš trijų su puse milijonų dolerių

ASM. PASKOLAS duodame iki \$5,000 ir MORTGICIJUS pagal valdžios nustatytą normą — 66% įkainuoto turto. VISŲ NARIŲ GYVYBĖ apdrausta santaupų dydyje, bet nedaugiau \$2,000. Asmeninės paskolos mirties atveju apdraustos iki \$5,000.

KASOS VALANDOS: kasdien nuo 10 val. iki 3 val. p. p., išskyrus sekmadienius. Pirmadienį ir penktadienį vakarais nuo 4 val. 30 min. iki 8 val. 30 min. Šeštadieniais nuo 9 val. iki 1 val. p. p. (liepos ir rugpjūčio mėn. šeštadieniais uždaryta).

BŪSTINĖ: Lietuvių Namai — 1129 Dundas Street West, Toronto 3, Ontario. Telefonas LE 2-8723

ĮVAIRŲS SIUNTINIAI IR DOVANOS

Lietuvų, Latvių, Estių, Ukrainų ir U. S. S. R. paprastu bei oro paštu. Taip pat persiunčiame pinigus, už kuriuos gavėjas gali nusipirkti įvairių prekių ir maisto do'erinėje krautuvėje

Motociklai, automobiliai, automobiliams motorai, skalbiama-

sios mašinos, stuvamosios mašinos, televizijos ir radijo

priemtuvai, šaldytuvai ir t.t.

Norint pasiųsti automobilį, prašome pirma pasiteirauti, nes automobiliu skaičius yra ribotas.

Be to, siunčiame Jūsų sudarytus ir apdraustus įvairius siuntinius iki 19¼ svarų gryno svorio.

Turime pardavimų įvairių medžiagų ir kitų prekių.

Gyveną ne Toronte, prašomi savo sudarytus siuntinius bei užsakymus siųsti mūsų paštu ar eksprešu. Apmokėsite gavę mūsų pranešimą.

Sąžiningai ir greitai patarnaujame.

Prieš pradedant ruošti siuntinį prašome rasti laiko ir pasiteirauti kiek ko galima viename siuntinyje siųsti, nes nuo 1969 m. spalio mėn. daiktų ir ypač medžiagų kiekiai yra sumažinti. Be to, jei turina neaiškumų, prašome klausyti, telefonuoti bei rašyti — mielai paaiškinsime ir duosime patarimą.

Mūsų įstaiga labai daug kam pasitarnavo ir pasirodusi patarnauti ateityje. LIETUVIŲ ĮSTAIGA

DARBO VALANDOS:

pirmadieniais — penktadieniais nuo 9 val. ryto iki 7 val. vakaro;

šeštadieniais — nuo 9 val. ryto iki 5 val. p. p.

BALTIC EXPORTING CO.

480 RONCESVALLES AVE. TORONTO 3, ONT.

Telefonas LE 1-3098

Savininkai A. ir S. KATKŪZA

KALĖDINĖS DOVANOS

Kaip kiekvienais metais, taip ir šiemet artėjančių Kalėdų švenčių proga siūlome specialiai sudarytus siuntinius, kurie bus maloni ir praktiška dovana jūsų artimiesiems.

Dovanų siuntinys 1 (1970).

3½ jardo angliškos vilnonės geros rūšies kostiuminės medžiagos, 3 jardai crimplene medžiagos, tinkamos moteriškam puikiam kostiumui arba dviems suknelėms, 3 jardai vyriškam arba moteriškam paltui eksportinės rūšies vėliūro arba vilnonės ir kašmiro medžiagos, 2½ jardo vilnonės suknelės medžiagos, 1 nailono arba medvilnės išėginiai marškiniai, arba bluželė, 2 poros moteriškų arba vyriškų vilnonių ar nailoninių kojinių.

Siuntinio kaina, įskaičius muitą ir visas persiuntimo išlaidas, yra \$95.00

Dovanų siuntinys 2 (1970).

2 vyriški arba moteriški itališki su diržu dėvimi nailono lietpalčiai, crimplene medžiaga dviems puikioms suknelėms, vyriš-

kas arba moteriškas megztukas, vilnonis arba acryleno, 3½ jardo vilnonės kostiumui medžiagos su brašu „all wool made in England", 1 puiki gėlėta vilnonė skarelė.

Siuntinio kaina su visomis išlaidomis yra \$95.00

Taip pat mielai pridame į šiuos ar kitus rūbų siuntinius tokių dalykų, kurie Lietuvoje yra labai vertingi ir pageidaujami. Dirbtinio Mink (audinės) kailio paltui viršus \$40.00, vilnonės gėlėtos skarelės po \$5.00, vyriški arba moteriški nertiniai \$12.00, nailono marškiniai \$8.00, nailono lietpalčiai \$11.00, gėlėtos nailono skarelės po \$2.00, nepermatomo nailono suknelės \$11.00, puikūs vilnoniai moteriški šaliai \$9.00 ir kita.

Už \$36.00 pasiunčiame maisto siuntinį iš specialiai parinktų produktų. Primame užsakymus auto mašinoms, motociklams, dviračiams, televizijos aparatams, persiunčiame pinigus ir t. t.

BALTIC STORES LTD.

(Z. JURAS)

421 HACKNEY ROAD, LONDON, E2. ENGLAND

Telephone: 01-739 8734

KELEIVIS

NIEKAM NEPATAIKAUDAMAS, TEISINGA ŽODI SKELB DAMAS, JAU EINA 66 METUS. JAME NEMAŽAI ŽINIŲ IR IŠ KANADOS GYVENIMO. KIEKVIE NAME NUMERYJE YRA SENIAI PAGARSEJĘ MAIKIO SU TĖVU PASIKALBĖJIMAI. YRA GRAŽIŲ APSAKYMŲ, EILERAŠČIŲ. ADV. M. ŠVEIKASKIENE VEDA TEISINIŲ PATARIMŲ SKYRIŲ.

Metinė prenumerata tik \$7.00

KELEIVIO 1971 m. kalendorius \$1.50

636 EAST BROADWAY

SOUTH BOSTON, MASS. 02127

CFMB

RADIO 1410 MONTREAL

LIETUVIŠKA RADIO PROGRAMA

KIEKVIENA TREČIADIENĮ, 11 VAL. VAK.

PROGRAMOS VEDĖJAS

L. Stankevičius, 1053 Albanelle Cr., Duvernay, P.Q. TEL. 669-8834

NEPRIKLĀUSOMA LIETUVA 1970. XI. 25 — psl. 7

KRONIKA

PIERRE TRUDEAU
DĖKOJA

I KLB Krašto valdybos raštą, kuriame buvo išreikštas pritarimas federalinės vyriausybės laikysenai pastarosios krizės metu, KLB Krašto valdybos pirm. dr. S. Čepas gavo tokio turinio Kanados ministro pirmininko Pierre Trudeau atsakymą:

"Dear Dr. Čepas, Your letter was a source of encouragement to me. Thank you for having written".

Ministro pirmininko laiškas rašytas lapkričio 4 d.

VLIKO
SEIMAS

Gruodžio 5-6 d. Chicagoje, Bismarko viešbutyje, 171 West Randolph Street, įvyks Vliko seimo posėdžiai.

Šeštadienį, gruodžio 5 d., 10 val. ryto, posėdžius atidarys Vliko valdybos pirm. dr. J. K. Valiūnas. Maldą kalbės vysk. V. Brizgys. Po prezidiumo ir komisijų sudarymo ir sveikinimų, Vliko valdybos ir tarybos veiklos apžvalgą pateiks Jurgis Valaitis.

2 val. p.p. apie jėgų telkimą Lietuvos laisvinimui kalbės dr. K. Karvelis ir A. Gečys. Apie Vliko veiklos ateities gaires kalbės Vliko v-bos sekr. St. Džikas. Po kiekvieno pranešimo numatytos diskusijos.

Šeštadienio vakare, 7 val., numatytas išgėrimas, o 8 val. vakaras-koncertas. Koncertinę dalį išpildys solistė Pr. Bačkienė, akompanuojant prof. Vl. Jakubėnui.

Sekmadienį, gruodžio 6 d., 10 val. ryto, dr. Br. Kaslas kalbės apie tarptautinę padėtį ir Lietuvos laisvės klausimus.

ŠIMTAS
PASKOLŲ

Vydūno fondas šimet paskyrė jau šimtąją paskolą studijų reikalams. "Šitas faktas patvirtina ligšiolinę ir įgalina tolimesnę veiklą", pareiškė fondo valdybos pirm. Vytautas Mikūnas, nes "paskolų reikalingų vis atsiranda ir atsiranda, kol rūpesčiai ir vargai slėgs išblaškytuosius".

Vydūno fondo valdyba yra gavusi prašymą padėti doktorantui, kuris rašo disertaciją apie dr. Vydūno literatūrinį palikimą. Kas turėtų Vydūno rankraščių, straipsnių

ar nuotraukų, prašomi perleisti perfotografuoti ar perleisti. Už susidariusias išlaidas fondas atsilygins.

Fondas ir šimet išleido kalėdines sveikinimo atvirutes, kurias sukūrė dail. A. Sutkuvienė ir dail. Val. Ramonis. Jas už 1,50 dol. galima įsigyti fondo valdyboje.

Nuo 1952 m. veikiantis Vydūno fondas paskolas studijų reikalams teikia visiems jų reikalingiems. Kreiptis į Vydūnas Youth Fund, Inc., c/o Vyt. Mikūnas, 3425 W. 73rd. Street, Chicago, Ill. 60629, USA.

LAIKRAŠČIO
RAMSČIAI

Susilaukėme dar keturių prenumeratorių-rėmėjų, kurie už metinę laikraščio prenumeratą įmokėjo po 12 dol.: J. Dauderis, A. Dudaravičius, J. Naruševičienė ir E. Siman, kuris rėmėjo prenumeratą įmokėjo už du metus.

Susilaukėme ir aukų. 15 dol. paaukojo KLB Winnipeg ap. valdyba, 5,50 dol. Alg. Dudaravičius, 5 dol. O. Voronikaitienė, 4,50 dol. J. Venslovaitis, 3 dol. J. Naruševičienė, po 2,50 dol. A. Kestavičius ir Br. Mozūras, 1,25 dol. Vyt. Kudzma, 1 dol. J. Adomaitis ir 50 cent. J. Stankus.

Visiems laikraščio rėmėjams ir aukotojams — nuširdus ačiū.

SOLISTĖS
SUKAKTIS



Lapkričio 17 d. solistė Elzbieta Raciborskaitė-Kardelienė atšventė savo 70 m. amžiaus sukaktį.

1930 m. Kauno konservatorijoje baigusi dainavimo klasę, taisy pačiais metais Lietuvos valstybinėje operoje de-

biutavo Violetos partijoje. Vadinasi, šimet solistei sukanka ir 40 m. kūrybinio darbo jubiliejus.

Lietuviškosios operos veteranę lapkr. 21 d. pagerbė būrys jos montreališkų draugų ir bičiulių.

NAUJOJI JAV/LB
VADOVYBĖ

Spalio 24-25 dienomis Clevelande įvykusioje JAV Lietuvių Bendruomenės tarybos sesijoje buvo išrinkti nauji JAV LB centriniai organai trejų metų kadencijai.

Naują JAV LB Tarybos prezidiumą sudaro: pirm. Vytautas Kamantas, sekr. Vaclovas Kleiza, vicepirm. dr. Edmundas Lenkauskas, vicepirm. dr. Stepas Matas, ir vicepirm. dr. Antanas Razma.

Naujasis JAV LB Centro valdybos pirmininkas yra Vytautas Volertas.

Naują JAV LB Garbės teismą sudaro: Arvydas Barzdukas, kun. Jonas Borevičius, Zigmas Dailidka, Bronius Kviklys, Jonas Našlūnas.

Naują JAV LB Kontrolės komisiją sudaro: kun. Viktoras Dabušis, Ona Ivaškienė, Eligijus Sužiedėlis.

MIRĖ
J. GOBIS

Praeitą savaitę Clevelande, JAV, 75 m. amžiaus sulaukęs, mirė Juozas Gobis.

Lietuvoje buvo gimnazijos mokytoju, laikraštininku ir išleido eilę knygų. Svetur atsidūręs, J. Gobis bendradarbiavo visoje eilėje lietuviškų laikraščių.

Susirgęs buvo paguldytas ligoninė, bet iš jos namo grįžo visų savo jėgų neatgavęs. Per tą trumpą laikotarpį prieš savo mirtį jis parašė ir NL atsiuntė tris savo rašinius. Paskutinis jo straipsnis, pavadintas "Ne visas Vakarų pasaulis laisvas" ir rašytas lapkr. 12 d. redakcijai pasiekė jau po jo mirties.

NETIKĖTA
MIRTIS

Sekmadienį, lapkričio 15 d., staiga ir netikėtai mirė Kostas Lukoševičius, gyvenęs 30 Ontario Str., Hamiltone. Velionis prieš porą metų buvo išėjęs pensijon. 30 metų buvo Hamiltone liet. socialdemokratų kuopos pirmininku.

Rašinėjo "Keleivui", "Naujienoms", "Nepriklausomai Lietuvai" ir kitur. Bendruomenėje buvo geru organizacijų talkininku.

Buvo nenuilstamas įvairių aukų rinkėjas, ypač šalpos reikalams. Šiam tikslui aukas rinko be pertraukos 10 metų. Paprašytas talkos niekad neatsakydavo padėti. Buvo linksmo būdo ir kietų principų žmogus.

Montrealio skautų tėvų komitetas
ruošia PRANO BALTUONIO
medžio šaknų skulptūros parodą
Ausros Vartų parapijos salėje.

Lapkričio 28 d., šeštadienį, 7 val. 30 min. vakare,
parodą atidarys dr. H. Nagys.

Lapkričio 29 d., sekmadienį, 5 val. p.p.,
paroda bus uždaryta.

Kviečiame visus parodą apžiūrėti.
Įėjimas — laisva auka skautams.

Montrealio Skautų tėvų komitetas



Adelaidės, Australijoje, Lietuvos teatras Valdila gastrolavo Sydnejuje, kur pastatė Putino "Valdovą" ir Rūko "Bubulį ir Dundulį".

V. Vilkaičio nuotraukoje Vaidilos aktorius ir režisierius J. Neverauskas su savo dukra aktore Julte Neverauskaite.

Nuliūdus paliko žmona, dukra su žentu ir vaikaitis.

Artimiesiems nuoširdi užuojauta, o mirusiajam ramybėje ilsėtis svetimoje žemėje.

Velionis buvo sudegintas krematoriume, pagal paliktą testamentą.

IŠVYKO
KAZ. BARTEŠKA

Lapkričio 19 d. ilgesnei kelionei po Vakarų Europą išvyko Kazimieras Barteška, jauniausiosios kartos išsivijęs lietuvių poetas.

K. Barteška žada lankytis Ispanijoje, Portugalijoje, Prancūzijoje, Britanijoje, Vokietijoje.

Būrys bičiulių K. Bartešką išleido Montrealio Tarptautiniame aerouoste.

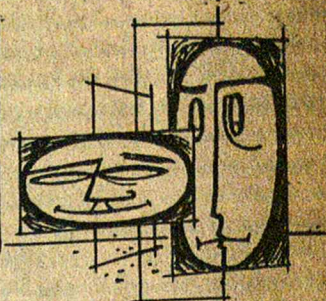
PASITRAUKĖ
MADARIAGA

"Neue Zürcher Zeitung", vienas žymiausiųjų šveicarų laikraščių, atspausdino savo nuolatinio bendradarbio, garsaus ispanų rašytojo ir politiko Salvador de Madariaga, gyvenančio Anglijoje kaip politinis emigrantas, straipsnį Jungtinių Tautų 25 metų sukakties proga.

Autorius smerkė Sovietų Sąjungos agresyvinę politiką, kuri, dar besteigiant Jungtinių Tautų organizaciją, pasmerkė ją merdėti. Kai pavyzdį autorius pamini Maskvos agresiją prieš Baltijos valstybes.

Straipsnis buvo paskutinis Salvador de Madariagos rašinys Žüricho dienraštyje, nes autorius dėl senyvo amžiaus

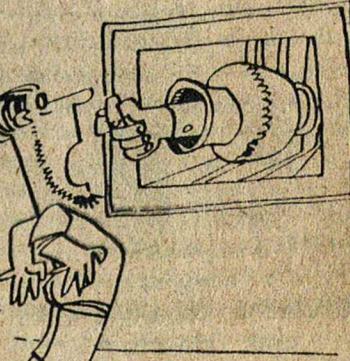
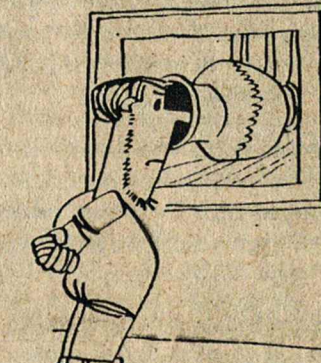
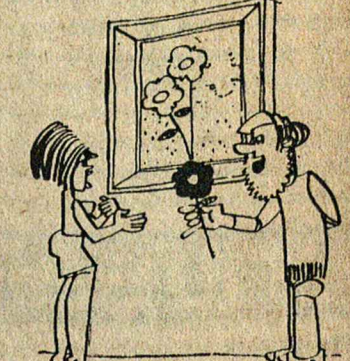
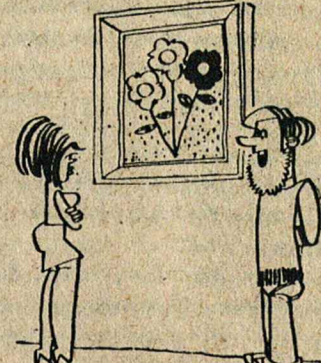
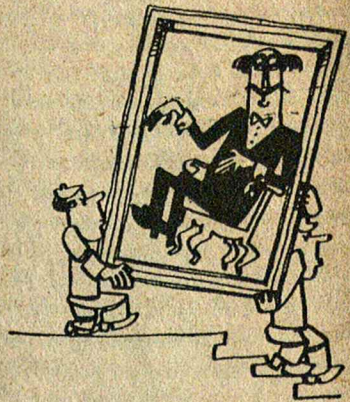
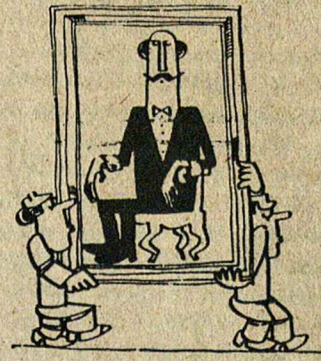
KREIVI VEIDRODŽIAI



Gyvieji

paveikslai

Igno Laurušo pieš.



nustojo laikraštyje bendradarbiauti. 20 metų jis kas mėnesį rašydavo straipsnius ir komentavo pasaulio įvykius. Autorius kiekviena proga primindavo Baltijos valstybėms padarytą skriaudą.

Ryšium su Salvador de Madariagos pasitraukimu, dr. A. Gerutis parašė redakcijai laišką, kuriame išreiškė apgailėjimą, kad laikraštyje jau nebebus ispanų politiko, rašytojo ir publicisto straipsnių. Laiške pastebima, kad Madariaga priklausė prie tų didžiųjų publicistų, kurie nuolat nurodinėdavo į Baltijos valstybes, kaip Maskvos agresijos aukas. Autorius nesileido klaidinamas sovietinio pseudofederalizmo ir tariamos tautų lygybės Sovietų Sąjungoje, nes tais fasadais tik dangstomas Maskvos imperializmas. Laiško gale pastebima, kad Jungtinės Tautos, kurios vėl pradėjo svarstyti kolonijų panaikinimą, neturė-

tų pamiršti raudonojo imperializmo.

"Neue Zürcher Zeitung" A. Geručio laišką paskelbė ištaisai.

I FABRIKUS

Kaip jau buvo skelbta, šiemet daug abiturientų nepateko į aukštąsias Lietuvos mokyklas. Dabar jie eina dirbti į pramonės įmones.

"Sovietskaja Litva" rašo, kad į Vilniaus mašinų dalių fabriką "kasdieną mūsų kolektyvas priima naujus darbo klases papildymus. Prie staklių ateina jaunuolės ir jaunuoliai, ką tik baigę mokyklas arba profesines technikos mokyklas".

DE GAULLIO
BULVARAS?

Montrealio prancūziškoji Šv. Jono Krikštytojo draugija Montrealio miesto tarybos paprašė didžiąją miesto magistralę — Sherbrooko gatvę pavadinti generolo de Gaulle bulvaru.

Vytauto klubo Pašalpinė draugija
gruodžio 5 d. rengia

vakariene

Muzika, šokiai, bufetas, loterija.

Įėjimas 3 dol. Jaunimui pusė kainos.

Pašalpinės d-jos valdyba